

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 - 2020

Listopad 2015 r.

Opracowanie dokumentu:

IPC Instytut Badawczy sp. z o.o.

ul. A. Ostrowskiego 30

52-238 Wrocław

Spis treści:

	Strona
1. Wprowadzenie	4
2. Metody opracowania Strategii	5
3. Ramy prawne dla opracowania Strategii	7
4. Analiza dokumentów strategicznych i programowych z obszaru polityki społecznej	8
4.1. Dokumenty unijne	10
4.2. Dokumenty krajowe	16
4.3. Dokumenty regionalne	24
4.4. Dokumenty powiatowe i gminne	30
5. Diagnoza obszaru wsparcia	42
5.1. Sytuacja demograficzna	42
5.2. Gospodarka i rynek pracy	48
5.3. Pomoc społeczna	57
5.3.1. Wybrane formy pomocy społecznej i ich odbiorczy	57
5.3.2. Uzależnienia dzieci i młodzieży	60
5.4. Instytucje i organizacje z zakresu polityki społecznej w mieście Dzierżoniowie oraz najważniejsze działania	63
5.4.1. Organizacje pozarządowe	79
5.4.2. Opinia przedstawicieli organizacji pozarządowych na temat problemów społecznych występujących w mieście Dzierżoniowie	71
6. Analiza SWOT polityki społecznej Dzierżoniowa	73
7. Misja i wizja polityki społecznej w mieście Dzierżoniowie	76
8. Cele strategiczne, operacyjne oraz działania	77
9. Finansowanie i zarządzanie Strategią	91

1. Wprowadzenie

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020 wynika bezpośrednio z zapisów Ustawy o Pomocy Społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. W myśl prawa jednym z obowiązkowych zadań gminy w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Prezentowana Strategia nie jest jedynie formą wypełnienia powyższego ustawowego obowiązku nałożonego na gminy, lecz faktyczną próbą realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy zagrożeni są marginalizacją, wykluczeniem społecznym lub borykających się z problemami uniemożliwiającymi pełną ich integrację ze społeczeństwem. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020 wytycza kierunki działań mających na celu rozwiązywanie negatywnych zjawisk dotyczących lokalną społeczność Miasta Dzierżoniowa. Stanowi ona najważniejsze narzędzie zarządzania w obszarze polityki społecznej w mieście.

Mnogość i różnorodność problemów społecznych w obecnych warunkach społeczno - gospodarczych wymaga działań długofalowych, strategicznego planowania, dogłębnej analizy stanu obecnego, oceny zasobów społecznych i określenia celów strategicznych polityki społecznej. Niniejsza strategia umożliwi planowanie, sprawną realizację i koordynację działań różnych instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej.

2. Metoda opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020 została opracowana na podstawie efektów pracy Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, w którego skład wchodzi przedstawiciele Urzędu Miasta i Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie oraz przedstawiciele najważniejszych instytucji i organizacji działających w sferze pomocy społecznej.

Tabela. 1. Skład Zespołu ds. opracowania Strategii

Imię i nazwisko	Instytucja
Andrzej Bolisęga	Urząd Miasta w Dzierżoniowie
Marzenna Lasota - Darowska	Urząd Miasta w Dzierżoniowie
Sylwia Głogowska-Trzeciak	Urząd Miasta w Dzierżoniowie
Wiesława Krzemińska	Urząd Miasta w Dzierżoniowie
Dorota Sało	Urząd Miasta w Dzierżoniowie
Dorota Pieszcuch	Komisja Edukacji i Spraw Społecznych
Aneta Grzelka	Ośrodek Pomocy Społecznej
Joanna Kopaczyńska	Ośrodek Pomocy Społecznej
Irena Markiewicz	Ośrodek Pomocy Społecznej
Sylwia Rajter	Ośrodek Pomocy Społecznej
Mirosław Grabowski	Dzienny Dom Pomocy Społecznej
Agnieszka Petruk - Mika	Środowiskowy Dom Samopomocy
Andrzej Mich	Straż Miejska Dzierżoniowa
Iwona Śliwka	S.P. nr 3 im. Komisji Edukacji Narodowej
Barbara Krzeczowska – Czerwonka	Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
Jadwiga Horanin	Miejsko - Powiatowa Biblioteka Publiczna
Robert Gulka	Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie
Krzysztof Tokarski	Dzierżoniowski Ośrodek Kultury
Marta Szachniewicz	Muzeum Miejskie Dzierżoniowa
Alina Lorek	Centrum Aktywizacji Społecznej w Dzierżoniowie
Halina Wielgos	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Dzierżoniowie
Ryszard Zamerski -	Areszt Śledczy w Dzierżoniowie
Elżbieta Bancierz	Polski Czerwony Krzyż, Oddział Rejonowy
Helena Sendyk -	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów

W toku opracowania Strategii odbyły się trzy spotkania robocze Zespołu ds. opracowania Strategii o charakterze warsztatowo – dyskusyjnym:

- 15 października 2015 roku – I warsztat

- 22 października 2015 roku – II warsztat
- 6 listopada 2015 roku – III warsztat

Dzięki intensywnej pracy i zaangażowaniu uczestników warsztatów zidentyfikowane zostały najistotniejsze obszary problemowe, wytyczono kierunki działań, wreszcie opracowano i przedyskutowano konkretne działania do realizacji w ramach Strategii. Udział osób reprezentujących różne instytucje i organizacje zapewnił żywą dyskusję oraz możliwość oceny problemów społecznych miasta z różnej perspektywy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020 rozwijając myśl planistyczną zawartą w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2015 jest w znacznej mierze zbliżona układem do dokumentu poprzedniego, choć pojawiają się zmiany zarówno w zakresie diagnozy, jak i wyboru kierunków działań strategicznych.

Dokument zawiera diagnozę sytuacji społecznej, dokonaną na podstawie źródłowych materiałów statystycznych i urzędowych, a także narzędzi analizy strategicznej, do których należy zaliczyć identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT). Diagnoza obszaru wsparcia wskazuje na obszary problemowe, które mają swoje przełożenie na sformułowane cele strategiczne, operacyjne, a przede wszystkim na konkretne działania. Ponadto w toku prac diagnostycznych zrealizowane zostały badania społeczne wśród przedstawicieli współpracujących z Urzędem Miasta w Dzierżoniowie, z organizacjami społecznymi oraz grupowy wywiad ekspercki z przedstawicielami najważniejszych jednostek z obszaru pomocy społecznej w mieście.

Część postulatywna (programowa) dokumentu ujęta została w formie tabelarycznej, zawierającej cele, kierunki oraz realizatorów poszczególnych działań, ze wskazaniem partnerów jej realizacji oraz wskaźników wykonania.

3. Ramy prawne dla opracowania Strategii

Podstawę prawną dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020 stanowi ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W myśl zapisów art. 17 niniejszej ustawy jednostki samorządu terytorialnego posiadają obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Ustawa określa ponadto obligatoryjne elementy, które powinna zawierać każda opracowywana przez samorządy strategia rozwiązywania problemów społecznych. Poza diagnozą sytuacji społecznej oraz prognozą zmian w zakresie objętym strategią dokument powinien określać:

- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposoby realizacji strategii oraz sposoby jej finansowania,
- wskaźniki realizacji działań.

Sporządzenie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych musi być jednocześnie zgodna z szeregiem regulacji prawnych, określonych w poniższych ustawach:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,

- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

4. Analiza dokumentów strategicznych i programowych z obszaru polityki społecznej

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna wpisywać się w założenia dokumentów strategicznych i programowych z obszaru pomocy społecznej i rozwoju społeczno – gospodarczego opracowywanych na wyższych szczeblach administracyjnych. Zgodnie z tym założeniem zasadne jest dokonanie krótkiej charakterystyki poniżej wskazanych dokumentów w celu identyfikacji kluczowych trendów w zakresie pomocy społecznej oraz właściwego określenia założeń i kierunków działań strategicznych w Mieście Dzierżoniów. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020 musi wykazywać spójność z dokumentami na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Opracowana Strategia powinna ponadto mieć charakter komplementarny w stosunku do założeń określonych w innych dokumentach strategicznych, opracowywanych przez Gminę Miejską Dzierżoniów.

Zagadnienia związane z pomocą społeczną, rozwojem i wspieraniem aktywności społeczno – zawodowej społeczeństw mają swój wyraz w licznych politykach i strategiach rozwojowych, sporządzanych na różnych poziomach zarządzania terytorialnego. Rozwój szeroko pojmowanego kapitału ludzkiego (społecznego), w tym podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych ma współcześnie decydujący wpływ na poprawne funkcjonowanie systemów społeczno – gospodarczych.

Kwestie rozwoju społecznego i zawodowego zyskują coraz większe znaczenie w kontekście wspólnotowych polityk rozwojowych Unii Europejskiej. Coraz wyraźniej widoczny jest kierunek wsparcia „miękkich” kompetencji społecznych, mających docelowo przełożenie na bardziej efektywny rozwój gospodarczy i dobrobyt społeczeństwa. Najważniejszymi dokumentami programowymi Unii Europejskiej w zakresie stymulowania rozwoju społeczno – zawodowego (w tym pośrednio w zakresie pomocy społecznej) oraz wyznaczania zasadniczych kierunków rozwoju wspólnoty europejskiej są:

- Strategia Unii Europejskiej - Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Europejska Strategia Zatrudnienia,
- Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”,
- Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE.

Do najważniejszych dokumentów krajowych dotyczących zakresu przedmiotowego niniejszej Strategii zaliczają się przede wszystkim:

- Krajowy Program Reform,
- Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej.

Spójność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Dzierżoniowa powinna być zachowana w szczególności w odniesieniu do strategicznych dokumentów regionalnych i tych opracowywanych na poziomie powiatowym i gminnym. Dokumentami regionalnymi są w tym zakresie:

- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

Dokumenty powiatowe i gminne:

- Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- Program aktywizacji społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej,
- Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Dzierżoniowa,

Wskazane powyżej strategie, plany, programy tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa i regionu przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

4.1. Dokumenty Unijne

4.1.1. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Jednym z najważniejszych dokumentów strategicznych określających kierunki rozwoju Wspólnoty Europejskiej w perspektywie 2020 roku jest strategia rozwoju Unii Europejskiej - Europa 2020. Dokument uwzględnia stojące przed całą Europą wyzwania rozwojowe, do których zaliczyć należy m.in.: nasilające się zjawisko globalizacji, internacjonalizacji, starzenia się społeczeństwa oraz potrzebę racjonalnego wykorzystania zasób i potencjałów rozwojowych. Z uwagi na okres w jakim powstała strategia – globalny kryzys gospodarczy – jej zapisy w znacznej mierze stanowią odpowiedź na szereg zachodzących w przestrzeni społeczno - gospodarczej negatywnych zmian.

Celem Strategii Europa 2020 jest poprawa konkurencyjności Europy w wymiarze gospodarczym, społecznym, przestrzennym przy jednoczesnej poprawie standardów życia jej mieszkańców. Efektem jej realizacji ma być gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna, promująca przyjazne środowisku technologie, oszczędnie gospodarująca zasobami, kreująca nowe „zielone” miejsca pracy, a zarazem zachowująca dbałość o spójność społeczną.

Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmoczoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe, od co najmniej 80 lat, załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich.

W celu osiągnięcia wskazanych założeń Strategia Europa 2020 wskazuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą **PRIORYTETY**:

1. **Rozwój inteligentny**: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.

Rozwój inteligentny oznacza poprawę sytuacji w obszarze:

- Edukacji (podnoszenie kwalifikacji zawodowych, zachęcanie do podejmowania nauki na różnych poziomach),
- Badań naukowych i innowacji (tworzenie nowych produktów i usług zwiększających wzrost gospodarczy i zatrudnienie a także przyczynienie się do rozwiązywania problemów społecznych),
- Społeczeństwa cyfrowego (rozwój i powszechne wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych).

2. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Priorytet ten oznacza w szczególności:

- Budowanie bardziej konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej, korzystającej z zasobów w sposób racjonalny i oszczędny,
- Ochronę środowiska naturalnego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zapobieganie utracie bioróżnorodności,
- Wykorzystanie pierwszoplanowej pozycji Europy do opracowania nowych, przyjaznych dla środowiska technologii i metod produkcji,
- Wprowadzenie efektywnych, inteligentnych sieci energetycznych,
- Wykorzystanie sieci obejmujących całą UE do zapewnienia dodatkowej przewagi rynkowej firmom europejskim (zwłaszcza małym przedsiębiorstwom produkcyjnym),
- Poprawienie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza w odniesieniu do MŚP
- Pomaganie konsumentom w dokonywaniu świadomych wyborów.

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Realizacja tego priorytetu nastawiona jest głównie na:

- Podniesienie stopy zatrudnienia w Europie, zwłaszcza dla kobiet, młodych ludzi i pracowników starszych wiekiem,
- Pomaganie młodym ludziom w przewidywaniu zmian i radzeniu sobie z nimi dzięki inwestycjom w podnoszenie kwalifikacji i szkolenia,
- Modernizację rynków pracy i systemów opieki społecznej,
- Zagwarantowanie, że cała UE odniesie korzyści z wzrostu.

Realizacja założeń Strategii Europa 2020 przebiega w obszarze **5 CELÓW ROZWOJOWYCH**, monitorowanych na podstawie określonego zbioru wskaźników, które zgodnie z założeniami strategii mają zostać osiągnięte do roku 2020.

CEL 1: OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKA ZATRUDNIENIA NA POZIOMIE 75%, wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.

CEL 2: POPRAWA WARUNKÓW PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej.

CEL 3: ZMNIEJSZENIE EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH O 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 r. 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.

CEL 4: PODNIESIENIE POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.

CEL 5: WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

Instrumentami w zakresie realizacji celów strategii Europa 2020 są opracowywane przez państwa członkowskie Krajowe Programy Reform oraz przygotowane przez Komisję Europejską **INICJATYWY PRZEWODNIE** (ang. flagship initiatives), realizowane na poziomie całej Unii, państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych.

Określone poniżej inicjatywy przewodnie wpisują się w 3 priorytety Unii Europejskiej:

1. Rozwój inteligentny:

- Europejska agenda cyfrowa – osiągnięcie trwałych korzyści gospodarczych i społecznych z jednolitego rynku cyfrowego, opartego na dostępie do szerokopasmowego Internetu,
- Unia innowacji – poprawa warunków ramowych dla innowacji oraz wykorzystanie innowacji do rozwiązywania najważniejszych problemów społecznych i gospodarczych wskazanych w strategii Europa 2020,
- Mobilna młodzież – poprawa jakości na wszystkich poziomach edukacji i szkoleń oraz zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej,

2. Rozwój zrównoważony:

- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – wsparcie zmiany w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i efektywniej korzystającej z zasobów środowiska oraz dążenie do wyeliminowania zależności wzrostu gospodarczego od degradacji środowiska przyrodniczego,
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji – poprawa warunków dla przedsiębiorczości, zwłaszcza MŚP oraz wsparcie rozwoju silnej bazy przemysłowej, zdolnej do konkurowania w skali globalnej,

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu:

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy, przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności, w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych,
- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w ekonomicznym i społecznym.

Z pośród przygotowanych siedmiu inicjatyw flagowych (projektów przewodnich¹), kluczową dla polityki społecznej jest Europejski program walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Program koncentruje się na działaniach w zakresie zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. W ramach projektu powstanie platforma współpracy i wymiany dobrych praktyk w zakresie walki z wykluczeniem. Państwa członkowskie powinny opracować programy rozwiązywania problemów grup szczególnie zagrożonych – m.in. samotnych rodziców, osób starszych, niepełnosprawnych, mniejszości czy bezdomnych. Należy także zapewnić wsparcie osobom zagrożonym ubóstwem, wykorzystując w pełni krajowe systemy emerytalne oraz socjalne.

4.1.2. Europejska Strategia Zatrudnienia

Jednym z priorytetów polityki wspólnotowej Unii Europejskiej jest stałe podnoszenie poziomu zatrudnienia zarówno w krajach członkowskich jak i stowarzyszonych

¹ Szczegółowy opis Inicjatyw Przewodnych w ramach Strategii Europa 2020 znajduje się na stronie Komisji Europejskiej - <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=956>

i kandydujących do UE. Zwiększenie liczby osób aktywnych zawodowo przełoży się bezpośrednio na poprawę jakości życia społeczeństw, poprawi spójność społeczną oraz ograniczy ubóstwo.

Europejska Strategia Zatrudnienia (ESZ) to zbiór naczelnych zasad i priorytetów ukierunkowujących działania Unii Europejskiej na określone cele w zakresie polityki zatrudnienia. Jej celem jest koordynacja narodowych polityk zatrudnienia państw członkowskich, a także wyznaczanie kierunków rozwoju w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania bezrobociu, rozwijania potencjału kadrowego oraz integracji społecznej rynku pracy. ESZ powstała w oparciu o Strategię Europa 2020 i określonych w niej 10 zintegrowanych wytycznych, stanowiących podstawę do opracowania przez rządy państw członkowskich Krajowych Programów Reform (KPR). W myśl Strategii Europa 2020 są nimi:

1. Zapewnienie jakości i stabilności finansów publicznych.
2. Rozwiązanie problemu nierównowagi makroekonomicznej.
3. Zmniejszenie nierównowagi w strefie euro.
4. Optymalizacja pomocy na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji, wzmocnienie trójkąta wiedzy i uwolnienie potencjału gospodarki cyfrowej.
5. Bardziej efektywne korzystanie z zasobów i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.
6. Poprawa otoczenia biznesu i środowiska konsumenckiego oraz modernizacja bazy przemysłowej, aby zapewnić funkcjonowanie rynku wewnętrznego w pełnym zakresie.
7. Zwiększenie uczestnictwa kobiet i mężczyzn w rynku pracy, ograniczanie bezrobocia strukturalnego i promowanie jakości zatrudnienia.
8. Rozwijanie zasobów wykwalifikowanej siły roboczej odpowiadającej potrzebom rynku pracy oraz promowanie uczenia się przez całe życie.
9. Poprawa jakości i wydajności systemów kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz zwiększenie liczby osób podejmujących studia wyższe lub ich odpowiedniki.
10. Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

W reakcji na wysoki poziom bezrobocia w Europie Komisja Europejska zainicjowała w kwietniu 2012 r. realizację szeregu środków na rzecz zwiększenia zatrudnienia, tzw. „pakietu dotyczącego zatrudnienia”. Pakiet dotyczący zatrudnienia opiera się na Programie na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia w ramach strategii „Europa 2020”, a jego realizacja

odbywa się przy wsparciu ze strony Europejskiego Obserwatorium Zatrudnienia oraz przy pomocy Programu wzajemnego uczenia się.

4.1.3. Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”

W Komunikacie wydanym przez Komisję Europejską w dniu 25 października 2011 r. zwraca się uwagę na znaczącą rolę jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii „Europa 2020” w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W gospodarce społecznej w UE zatrudnionych jest ok. 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia. Komisja Europejska zaproponowała w Komunikacie szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej. Działaniami tymi są:

- 1) poprawa dostępu do finansowania realizowana przez:
 - uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej EFS),
 - utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych,
 - łatwiejszy dostęp do mikrokredytów,
- 2) poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą:
 - zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej,
 - utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji,
 - zestawienia dobrych praktyk,
- 3) poprawa otoczenia prawnego zakładająca m.in.:
 - silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych,
 - uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych,
 - zwiększenie znaczenia kryteriów i warunków pracy w zamówieniach publicznych.

4.1.4. Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE

Komunikat został wydany w dniu 20 września 2011 r. Komisja podkreśla znaczenie wolontariatu dla tworzenia i rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Zaznacza, że wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a część z nich aktywnie współtworzy Europę obywatelską. Ponadto wolontariat przyczynia się do realizacji strategii „Europa 2020” (w szczególności do osiągnięcia do roku 2020 docelowej stopy zatrudnienia w UE, wynoszącej 75%). Dzieje się

tak, gdyż wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy.

4.2. Dokumenty Krajowe

4.2.1. Krajowy Program Reform

Kluczowym elementem wdrażania strategii „Europa 2020” w Polsce jest Krajowy Program Reform (KPR). Uwzględnia on krajowe uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego, wyznacza cele, które Polska powinna osiągnąć w 2020 r. Zasadniczym celem Krajowego Programu Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020” (przyjętego przez Radę Ministrów 26 kwietnia 2011 r.) jest budowa trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przy łączeniu celów unijnych z priorytetami krajowymi. Przedstawione w nim reformy ukierunkowane są na przezwyciężenie barier rozwojowych, hamujących potencjał rozwojowy kraju. Ukierunkowane działania rozwojowe, których celem jest odrabianie zaległości rozwojowych oraz budowanie nowych przewag konkurencyjnych koncentrują się w trzech obszarach priorytetowych:

1. Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego,
2. Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego,
3. **Aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.**

Odrabianie zaległości rozwojowych polegać będzie nie tylko na zmniejszeniu dystansu w rozwoju infrastrukturalnym kraju (m.in. w transporcie, energetyce, telekomunikacji, poprawie otoczenia prawnego – organizacyjnego działań), lecz w dużej mierze skupiają się na rozwoju szeroko rozumianej infrastruktury społecznej. Działania w tym obszarze koncentrują się na wzroście przedsiębiorczości i kreatywności społecznej, rozbudowie infrastruktury społecznej, wspieraniu edukacji i rozwijaniu współpracy nauki z gospodarką.

Krajowy Program Reform zawiera listę działań, których realizacja przyczynia się do wypełniania przez Polskę zapisów strategii „Europa 2020”. Pogrupowane zostały one w ramach poniższych celów:

- Cel w zakresie zatrudnienia.
- Cel w zakresie nakładów na B+R.
- Cele energetyczne.
- Cele w zakresie edukacji.
- Cel w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

Szczególnie istotne z punktu widzenia pomocy społecznej i wspierania aktywności społeczno – zawodowej społeczeństwa są działania określone w ramach celu w zakresie zatrudnienia, edukacji i przeciwdziałania ubóstwu. Jego realizacja nastąpi przy wykorzystaniu zarówno Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), jak i regionalnych programów operacyjnych (RPO). PO WER uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Cel w zakresie ograniczania ubóstwa realizowany będzie głównie z wykorzystaniem następujących priorytetów inwestycyjnych na poziomie krajowym w ramach PO WER i RPO):

- 9.4 aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie
- 9.7 ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- 9.8 wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia, a także uzupełniające w ramach priorytetów inwestycyjnych POIS,
- 9.1 inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.

Ponadto cel będzie realizowany na poziomie regionalnym, gdzie wsparcie bezpośrednie udzielane będzie w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO).

4.2.2. Polska 2030 – Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Polska 2030 to dokument, który zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego Polski w perspektywie 20 lat. Strategia uwzględnia szereg uwarunkowań, będących następstwem zmian społecznych, politycznych, ekonomicznych i gospodarczych w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym. Opiera się na diagnozie przedstawionej w Raporcie Polska 2030 - Wyzwania Rozwojowe,

będącego zgodnie z zaleceniem Ministra Rozwoju Regionalnego podstawą diagnostyczną wszystkich tworzonych obecnie strategii w Polsce.

Celem głównym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju - Polska 2030 - Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Zgodnie z zapisami strategii Polska 2030 działania strategiczne realizowane są w trzech obszarach strategicznych, podzielonych na osiem części. Każdej z części podporządkowane są konkretne cele strategiczne oraz kierunki interwencji. Podział działań strategicznych przedstawia się według następującego układu:

I. Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji,

Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,

Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,

Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki

2. Polska Cyfrowa

Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej

3. Kapitał ludzki

Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,

4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

II. Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski

5. Rozwój regionalny

6. Transport

Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,

Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

III. Obszar efektywności i sprawności państwa

7. Sprawne państwo

Cel 10 – stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,

8. Kapitał społeczny

Cel 11 – wzrost społecznego kapitału rozwoju,

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą rozwój Polski w perspektywie 2030 roku powinien odbywać się równocześnie w trzech zasadniczych obszarach:

- I. konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji),
- II. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- III. efektywności i sprawności państwa (efektywności)

4.2.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020

W systemie strategicznego zarządzania rozwojem kraju istotnym dokumentem strategicznym jest Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. Określa ona kluczowe dla rozwoju kraju cele strategiczne dla realizacji działań rozwojowych, możliwych do sfinansowania w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. Jest to najważniejszy dokument posiadający perspektywę średniookresową założeń strategicznych, które spójne są z założeniami długookresowej strategii rozwoju kraju Polska 2030.

Zgodnie z wizją strategiczną Polska w 2020 roku to aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo. Realizacja wizji rozwoju kraju przyczyni się do pozytywnych tendencji w zakresie:

- przekształceń instytucjonalnych utrwalających sprawne państwo (wyższa jakość funkcjonowania instytucji publicznych, aktywna rola kapitału społecznego),
- efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i wysokiej konkurencyjności gospodarki (wzrost gospodarczy zapewniający Polsce 74-79% poziomu PKB per capita UE w 2020 r., gospodarka oparta na wiedzy, nowoczesna infrastruktura, rozwój kapitału ludzkiego - wiodącymi atutami konkurencyjności),
- spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej (większa spójność terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna),

Celem głównym strategii Polska 2020 jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument wskazuje strategiczne zadania państwa, których realizacja jest niezbędna w celu wzmocnienia

i przyspieszenia procesów rozwojowych w perspektywie 2020 roku. Strategia wyznacza trzy zasadnicze obszary strategiczne, w których koncentrują się główne działania oraz niezbędne interwencje w perspektywie średniookresowej. Są to:

1. Sprawne i efektywne państwo,
2. Konkurencyjna gospodarka,
3. Spójność społeczna i terytorialna.

Tabela 1. Obszary strategiczne oraz cele Strategii Rozwoju Kraju 2020 dotyczące kwestii społecznych

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.
Cel III.1. Integracja społeczna
III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych
Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych
III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych

Źródło: Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2012

Średniookresowa strategia rozwoju kraju określa, jakie kategorie interwencji są niezbędne dla przyspieszenia procesów rozwojowych, a także stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które powinny przyczyniać się do realizacji jej celów. Zadaniem zintegrowanych strategii jest sprecyzowanie kierunków działania i przedstawienie instrumentów realizujących ww. strategiczne zadania państwa.

4.3.4. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

Dokumentem wpisującym się w tematykę rozwoju społecznego mieszkańców kraju jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego z 2013 roku. Wskazuje ona, iż polityka rozwoju powinna wspierać procesy i inicjatywy, które wzmacniają wolę działania obywateli na rzecz dobra wspólnego i przyczyniają się do wzmocnienia zaufania, jako jednego z podstawowych komponentów życia społecznego, gospodarczego i kulturowego.

SRKS przyczynia się do realizacji celu 11 Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Wzrost społecznego kapitału rozwoju”, wdrażając określone w dokumencie kierunki interwencji:

1. przygotowanie i wprowadzenie programu edukacji obywatelskiej na wszystkich poziomach edukacji, w perspektywie uczenia się przez całe życie,

2. promowanie działań szkół i innych podmiotów w zakresie realizacji projektów społecznych,
3. uproszczenie mechanizmów zrzeszania się ludzi przez ograniczenie procedur i obciążeń dla stowarzyszeń, fundacji i inicjatyw obywatelskich,
4. promocja partycypacji społecznej i obywatelskiej (przez docenianie ludzi zaangażowanych w działalność społeczną, kampanie społeczne, wykorzystywanie nowoczesnych technologii, wprowadzanie nowych technik głosowań i komunikowania się administracji z obywatelami),
5. zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym ludzi przez stałe zwiększanie dostępności zasobów kultury i kształcenie nawyków kulturowych,
6. modernizacja infrastruktury oraz rozszerzenie ról społecznych instytucji kultury, w tym bibliotek i ośrodków kultury.

Jak wskazuje Strategia misją polityki publicznej w zakresie rozwijania kapitału społecznego jest **„tworzenie, utrzymywanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce przez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreatywności obywateli oraz ich współpracy dla dobra wspólnego”**.

Realizacja powyższej misji planowana jest przy pomocy 4 celów szczegółowych i działań. Strukturę strategicznej interwencji w obszarze kapitału społecznego prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Cele i działania w ramach Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego²

Cel główny		
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski		
Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.	1.1. Wspieranie edukacji formalnej w zakresie metod nauczania sprzyjających kooperacji, kreatywności i komunikacji oraz rozwijanie demokratycznej kultury szkoły	1.1.1. Upowszechnianie w systemie edukacji metod nauczania i dobrych praktyk w zakresie funkcjonowania szkół, rozwijających postawy kreatywne, kooperacji i komunikacji.
		1.1.2. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji społecznych wśród uczniów.
		1.1.3. Wzmocnienie edukacji obywatelskiej, medialnej i kulturalnej.
	1.2. Wspieranie edukacji innej niż formalna ukierunkowanej na kooperację, kreatywność i	1.2.1. Rozwój kompetencji obywatelskich w uczeniu się innym niż formalne. 1.2.2. Rozwój kompetencji medialnych w uczeniu się innym niż formalne, szczególnie wśród osób w wieku 50+ i na obszarach

Cel główny		
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski		
Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.	komunikację społeczną.	wiejskich.
		1.2.3. Rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne oraz upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze;
		1.2.4. Rozwijanie kompetencji społecznych liderów i animatorów.
	2.1. Wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami.	2.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu obywatelskiego i dialogu społecznego.
		2.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy służących przekazywaniu realizacji zadań publicznych obywatelom.
		2.1.3. Zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych dla rozwijania aktywności obywatelskiej.
	2.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.	2.2.1. Ułatwianie działalności organizacjom obywatelskim oraz wspieranie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.
		2.2.2. Rozwijanie indywidualnej i korporacyjnej filantropii oraz wolontariatu.
		2.2.3. Rozwój społecznego wymiaru sportu.
	2.3. Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.	2.3.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy.
3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.	3.1. Zwiększanie dostępności informacji i poprawa jakości komunikacji w sferze publicznej.	3.1.1. Zwiększenie dostępności treści edukacyjnych, naukowych i kulturowych w domenie publicznej.
		3.1.2. Ochrona własności intelektualnej i stworzenie warunków umożliwiających eksploatację treści w ramach dozwolonego użytku przewidzianego przepisami prawa.
	3.2. Wspieranie mediów w kształtowaniu więzi społecznych, kulturowych i demokracji.	3.2.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do usług medialnych.
		3.2.2. Wyznaczanie wysokich standardów jakości treści mediów publicznych.
		3.2.3. Wspieranie społecznej partycypacji w tworzeniu i upowszechnianiu polskich treści w mediach społecznych i komercyjnych oraz w Internecie.
		3.2.4. Wzmacnianie niezależności i pluralizmu mediów oraz wspieranie mediów lokalnych, regionalnych i obywatelskich.
	4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej.	4.1.1. Tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.
		4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.
4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.		

Cel główny		
Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski		
Cel szczegółowy	Priorytet	Działania
		4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.
	4.2. Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno - gospodarczym.	4.2.1. Rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki i organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi.
		4.2.2. Rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury i państwowych jednostek budżetowych działających w obszarze kultury.
		4.2.3. Rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze.
		4.2.4. Rozwój kształcenia artystycznego i systemu wspierania talentów.
		4.2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Źródło: Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

4.3.5 Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,

- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

4.3. Dokumenty regionalne

4.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Najważniejszym dokumentem strategicznym, wyznaczającym kierunki rozwoju województwa dolnośląskiego jest Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. Strategia określa pryncypia rozwoju regionu oraz doprecyzowuje zasady zrównoważonego rozwoju – w postaci harmonii społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Zakłada wzmocnienie spójności i identyfikacji społecznej, kluczowej dla pomyślniej realizacji celów rozwoju Dolnego Śląska. Dla integracji funkcjonalnej regionu wyodrębnia w nim obszary, które szczególnie potrzebują specyficznej, odpowiednio zaprogramowanej pomocy ze szczebla regionalnego, krajowego czy europejskiego.

Cele rozwojowe województwa dolnośląskiego podporządkowane są wizji rozwojowej, która w myśl zapisów strategii brzmi: „BLISKO SIEBIE– BLISKO EUROPY. Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny...”. Zasadniczym celem rozwojowym województwa jest posiadanie nowoczesnej gospodarki i wysokiej jakości życia mieszkańców w atrakcyjnym środowisku. Poza kierunkiem rozwojowym nastawionym na badania, produkcję, turystykę realizacja zapisów strategii przyczynić się ma do stworzenia z województwa atrakcyjnego miejsca do życia dla mieszkańców o coraz wyższych kwalifikacjach i rozwiniętej kulturze obywatelskiej.

Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 wpisują się w założenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 oraz Strategii Rozwoju Kraju 2020. Są nimi:

- Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy
- Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej
- Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza mśp
- Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa
- Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych
- Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników
- Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia
- Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne

Jednym z trzech filarów działań rozwojowych jest szeroko rozumiane wpieranie rozwoju społecznego. Na znaczeniu zyskują działania takie jak:

1. Wspieranie polityki prorodzinnej i dostosowanie regionu do zachodzących procesów migracyjnych.
2. Formowanie dojrzałego społeczeństwa, mającego poczucie tożsamości regionalnej, ukierunkowanej na dobro wspólne.
3. Różnicowanie wysokiej jakości oferty edukacyjnej, opartej o uniwersalny system wartości, w zależności od wymagań gospodarki i rynku pracy.
4. Popularyzacja i ułatwianie dostępności do kultury wysokiej w celu rozwijania wrażliwości artystycznej mieszkańców, zwłaszcza dzieci.
5. Budowanie atrakcyjności i integralności regionu na racjonalnej ofercie czasu wolnego.
6. Efektywne wykorzystywanie środków pomocy społecznej i stymulowanie działań na

rzecz poprawy sytuacji życiowej osób narażonych na wykluczenie społeczne.

7. Optymalizacja systemu ochrony zdrowia na Dolnym Śląsku, w tym podniesienie jakości i dostępności świadczeń medycznych, restrukturyzacja podmiotów leczniczych i zbilansowana dystrybucja środków finansowych.

Kluczowe działania z punktu widzenia rozwoju społecznego, pomocy społecznej, edukacji i rynku pracy zostały przypisane do mikrosfery Społeczeństwo i Partnerstwo.

Priorytetami działań są tutaj:

- Rozwój demograficzny.
- Rozwój kapitału społecznego i obywatelskiego.
- Powstrzymanie odpływu młodych i wykształconych osób z regionu i stymulowanie procesów imigracji młodzieży.
- Kształtowanie i rozwój postaw obywatelskich wśród młodzieży.
- Wsparcie dla promocji rodzin wielodzietnych.
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.
- Wykorzystanie potencjału osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wsparcie seniorów zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Zapewnienie równego dostępu do usług związanych z korzystaniem z zasobów.
- Odbudowa zaufania w stosunkach społecznych, gospodarczych oraz wobec instytucji.
- Efektywne zarządzanie regionem poprzez mechanizmy partnerstwa i współpracy.

W tabeli 3. wskazane zostały natomiast kluczowe przedsięwzięcia ujęte w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 w zakresie szeroko rozumianego rozwoju społecznego regionu.

Tabela 3. Kluczowe przedsięwzięcia Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Obszar wsparcia	Przedsięwzięcia
Społeczeństwo	7.4.1. Budowa sprawnego systemu zarządzania strategicznego regionem na bazie monitoringu i oceny rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego regionu. 7.4.2. Budowa sprawnego długofalowego systemu wspierającego dietność i rodziny wychowujące dzieci, m. in. poprzez sferę usług publicznych dla w/w (np. przedszkola, infrastruktura rekreacyjna). 7.4.3. Aktywizacja społeczno-zawodowa grup społecznych narażonych na wykluczenie społeczne bądź już doświadczających wykluczenia. 7.4.4. Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych. 7.4.5. Realizacja działań mających na celu budowanie zintegrowanego systemu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 7.4.6. Kształtowanie postaw społecznych i gospodarczych, tożsamości regionalnej, a także wzmacnianie więzi wspólnotowych i aktywności obywatelskiej mieszkańców regionu, w tym edukacja obywatelska dzieci i młodzieży.

	7.4.7. Rozwój systemu podnoszenia kompetencji kadr i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.
Rynek pracy	7.4.8. Wspieranie i pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców regionu. 7.4.9. Zwiększanie elastyczności rynku pracy w ramach modelu flexicurity. 7.4.10. Zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom niezatrudnionym i poszukującym pracy. 7.4.11. Wspieranie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenia życia zawodowego i prywatnego, w szczególności wspieranie usług opieki na dziećmi do 3 roku życia i seniorami.
Młodzież	7.4.12. Rozwijanie kompetencji młodych ludzi Dolnego Śląska niezbędnych do skutecznego funkcjonowania na nowoczesnym rynku pracy. 7.4.13. Przeciwdziałanie wykluczeniu młodych z rynku pracy, wydłużanie perspektywy przydatności zawodowej. 7.4.14. Rozwój wśród młodych ludzi postaw związanych z twórczym i aktywnym uczestnictwem w społeczeństwie obywatelskim. 7.4.15. Powołanie pokoleniowej instytucji wdrażającej ideę samorządności. 7.4.16. Wspieranie organizacji pozarządowych i osób pracujących z młodzieżą, także w obszarze edukacji pozaformalnej.
Seniorzy i osoby niepełnosprawne	7.4.17. Stworzenie systemu wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych. 7.4.18. Wsparcie i aktywizacja osób starszych. 7.4.19. Realizacja działań wspierających aktywność społeczną seniorów i przeciwdziałających ich wykluczeniu poprzez tworzenie lokalnych Ośrodków Aktywnego Seniora. 7.4.20. Program stypendialny dla osób niepełnosprawnych. 7.4.21. Znoszenie barier architektonicznych oraz przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych. 7.4.22. Wspieranie działań twórczych osób z niepełnosprawnością i poprawiających ich dostępność do dóbr kultury. 7.4.23. Rozwijanie infrastruktury służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 7.4.24. Propagowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnością wśród dzieci i młodzieży. 7.4.25. Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
Partnerstwo	7.4.26. Wielopoziomowa współpraca samorządów dolnośląskich. 7.4.27. Aktywizacja podmiotów w realizacji działań służących rozwojowi regionu oraz wykorzystywanie partnerstwa publiczno-prywatnego, publiczno-publicznego, publiczno-społecznego i społeczno-prywatnego. 7.4.28. Wzmacnianie roli partnerów społecznych i gospodarczych w realizacji zadań publicznych. 7.4.29. Wsparcie i promocja partnerstwa społecznego, w tym sektora ekonomii społecznej oraz zwiększenie ich roli. 7.4.30. Zwiększenie roli sektora pozarządowego oraz organizacji pracodawców w przejmowaniu zadań publicznych i budowaniu gospodarki społecznej jako uzupełnienie głównego nurtu gospodarki i rynku pracy.

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

4.3.2. Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020

Integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego jest Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020, będąca dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, precyzującym i uszczegółowiającym działania Samorządu Województwa podejmowane w obszarze polityki społecznej. Ze względu na zakres merytoryczny ma wymiar horyzontalny, obejmuje bowiem swoim zakresem różne obszary aktywności i

integracji społecznej. Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020 stanowi również strategiczne nawiązanie do kierunków działań i zapisów ujętych w Dolnośląskiej Strategii Integracji Społecznej na lata 2005-2013.

Celem głównym Strategii jest zapewnienie mieszkańcom województwa dolnośląskiego wysokiej jakości życia, dopasowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców, integracja społeczna. Cel ten realizowany będzie w ramach czterech obszarów strategicznych, które są wzajemnie ze sobą powiązane i komplementarne wobec siebie. Te obszary to: Wsparcie, Aktywizacja, Integracja i Współdziałanie.

W ramach poszczególnych obszarów Strategia zawiera priorytety oraz działania strategiczne, których realizacja przyczyni się do realizacji głównych założeń dokumentu.

Tabela 4. Priorytety i działania Strategii Integracji Społecznej na lata 2014-2020

Obszar	Priorytet i działanie
Obszar WSPARCIE	Priorytet 1. Wzmacnianie potencjału rodzin dolnośląskich 1. Wzmocnienie rodziny w pełnionych przez nią funkcjach opiekuńczo – wychowawczych poprzez kształtowanie kompetencji rodzicielskich i pozytywnych relacji dziecko – rodzice 2. Promocja idei „dużej rodziny”, rodziny wielopokoleniowej, budowanie pozytywnego wizerunku „dużej rodziny” 3. Wsparcie „dużych rodzin” w pełnionych przez nie funkcjach opiekuńczo – wychowawczych 4. Wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo 5. Wsparcie działań na rzecz dzieci i młodzieży, w tym pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym 6. Upowszechnianie i rozwój idei rodzicielstwa zastępczego jako formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonej sieroctwem 7. Rozwój i wsparcie systemu adopcji 8. Przeciwdziałanie prostytucji nieletnich i innym zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży 9. Wsparcie rodzin wychowujących dziecko z niepełnosprawnością
	Priorytet 2. Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym 1. Rozwój usług opiekuńczych dla osób o ograniczonej samodzielności, umożliwiających im jak najdłuższe zachowanie samodzielności i niezależności życiowej, ze szczególnym uwzględnieniem opieki środowiskowej dla osób starszych 2. Rozwój usług na rzecz rosnącej populacji osób w wieku senioralnym cierpiących na choroby o charakterze otępiennym, w tym w szczególności na chorobę Alzheimera 3. Wzmacnianie potencjału osób niepełnosprawnych 4. Rozwój usług na rzecz dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego i ich rodzin, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z doświadczeniem choroby psychicznej i ich bliskich 5. Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności 6. Wzrost poziomu spójności społecznej poprzez zmniejszenie liczby osób zagrożonych
	Priorytet 3. Przeciwdziałanie uzależnieniom 1. Przeciwdziałanie zjawisku nadużywania alkoholu 2. Przeciwdziałanie narkomanii i innym uzależnieniom behawioralnym 3. Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu

	życia Priorytet 4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie 2. Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc 3. Wzmocnienie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
Obszar AKTYWIZACJA	Priorytet 5. Aktywizacja społeczna osób starszych 1. Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się”, pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym 2. Wspieranie i popularyzacja oferty spędzania czasu wolnego, rozwoju intelektualnego, aktywności fizycznej 3. Zwiększanie roli osób starszych w życiu społeczności lokalnych, rozwój potencjału osób starszych w perspektywie indywidualnej i społecznej 4. Pobudzanie rozwoju „srebrnej gospodarki”
	Priorytet 6. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych 1. Zwiększenie aktywności zawodowej wśród niepełnosprawnych Dolnoślązaków 2. Poprawa wizerunku osoby niepełnosprawnej w świadomości społecznej 3. Zwiększenie możliwości czynnego uprawiania turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych na Dolnym Śląsku 4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnych sfer życia społecznego i zawodowego poprzez wykorzystanie nowych technologii 5. Podniesienie możliwości wykorzystania potencjału osób niepełnosprawnych do rozwoju gospodarki Dolnego Śląska
	Priorytet 7. Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy 1. Poprawa zatrudnialności osób pozostających bez zatrudnienia, znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy 2. Poprawa adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i pracodawców
	Priorytet 8. Promocja aktywnej polityki społecznej jako narzędzia integracji społecznej 1. Pobudzanie aktywności osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym 2. Rozwój ekonomii społecznej 3. Tworzenie i upowszechnianie instrumentów aktywnej polityki społecznej wśród podmiotów odpowiedzialnych za jej wdrażanie 4. Kreowanie pozytywnych postaw wobec aktywizacji społecznej 5. Animacja środowisk lokalnych, pobudzanie potencjału społeczności lokalnych poprzez wykorzystywanie jej wewnętrznych zasobów
Obszar INTEGRACJA	Priorytet 9. Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego 1. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie pożytku publicznego 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego 3. Wsparcie postaw obywatelskich i społecznych 4. Wzmocnienie partycypacji obywatelskiej
	Priorytet 10. Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej 1. Monitorowanie i diagnoza procesów i zjawisk społecznych mających wpływ na jakość życia mieszkańców regionu 2. Poszukiwanie i inspirowanie nowatorskich rozwiązań w obszarze polityki społecznej 3. Działania na rzecz wzmacniania więzi międzygeneracyjnych, opartych na wzajemnym szacunku i współodpowiedzialności za swój los 4. Upowszechnianie „dobrych praktyk”, mające na celu wzmocnienie potencjału

	instytucji i organizacji prowadzących działania w obszarze polityki społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem pomocy i integracji społecznej)
Obszar WSPÓŁDZIAŁANIE	Priorytet 11. Doskonalenie jakości systemu usług społecznych 1. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych kadr służb społecznych, w tym również organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej 2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku kadr służb społecznych w świadomości społecznej 3. Tworzenie i wzmacnianie systemów świadczenia usług społecznych opartych na partnerstwie, komplementarności i wykorzystaniu zasobów endogenicznych 4. Umacnianie współpracy z samorządami lokalnymi, instytucjami administracji rządowej oraz organizacjami pozarządowymi 5. Rozwój współpracy międzynarodowej, ukierunkowanej na wymianę doświadczeń oraz tworzenie wspólnych nowatorskich rozwiązań w obszarze polityki społecznej 6. Efektywne gospodarowanie środkami finansowymi znajdującymi się w systemie pomocy społecznej

Źródło: http://www.dops.wroc.pl/strategia/DSIS_20142020.pdf

4.4. Dokumenty powiatowe i gminne

Niezmierne istotną kwestią w kontekście opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Dzierżoniowa jest analiza lokalnych dokumentów strategicznych, w szczególności na poziomie gminnym, a także powiatowym. Z uwagi na mnogość dokumentów poruszających zagadnienia rozwoju społecznego i pomocy społecznej analizie poddane zostały przede wszystkim:

- Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2025,
- Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020,
- Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2015-2020
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Miasta Dzierżoniowa na lata 2014-2020,

W procesie opracowywania niniejszej Strategii zachowana została spójność z dokumentami gminnymi i powiatowymi, których analiza w prezentowanym rozdziale nie została dokonana w formie opisowej. W tabeli 5. wyszczególnione zostały najważniejsze dokumenty programowe stanowiące podstawę dla działań samorządu w obszarze pomocy społecznej.

Tabela. 5. Najważniejsze dokumenty strategiczne z obszaru pomocy społecznej w powiecie dzierzoniowskim i mieście Dzierżoniowie.

Dokumenty powiatu dzierzoniowskiego	Dokumenty Gminy Miejskiej Dzierżoniów
• Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Dzierżoniowskim na lata 2014-2020 • Program Zdrowotny Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2012 - 2017 • Trzyletni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015 - 2017 • Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2016 • Programu Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2010 – 2018 • Strategia rozwoju oświaty powiatu dzierzoniowskiego na lata 2005-2019 • Program współpracy Powiatu Dzierżoniowskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami na rok 2015 • Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego „Bezpieczna Gmina - Bezpieczny Powiat”	• Dzierżoniowski Program Wsparcia Rodziny na lata 2015-2017 • Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2013-2017 • Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii • Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • Program Rozwoju Społecznego Dzierżoniowa na lata 2015-2020 • Program działań na rzecz rodzin wielodzietnych pn. „Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny” • Program współpracy Gminy Miejskiej Dzierżoniów z organizacjami pozarządowymi

Źródło: BIP Starostwa Powiatowego w Dzierżoniowie <http://bip.pow.dzierzonow.pl/pl/bip/plany>; BIP Urzędu Miasta Dzierżoniowa <http://bip.um.dzierzonow.pl/Article/id,1484.html>

4.4.1. Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego na lata 2014-2020 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu powiatowego, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju w przestrzeni prowadzonej przez władze Powiatu. Strategia jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w Powiecie oraz niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu.

Jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych powiatu, określonych w Strategii jest potrzeba dynamizowania rozwoju gospodarczego przy wykorzystaniu atutów Powiatu (kapitał intelektualny, tereny inwestycyjne, dostępność i ceny nieruchomości, itp.). To właśnie wzmacnianie pozycji gospodarczej Ziemi Dzierżoniowskiej może w przyszłości zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych (np. emigrację osób młodych, wykształconych i ubytek liczby mieszkańców Powiatu) oraz zapewnić stabilizację

dla finansów publicznych JST. Poza tym istotnym wyzwaniem rozwojowym z punktu widzenia aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu jest inicjowanie ich aktywności. Wiąże się ona m.in. z angażowaniem w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności. Bierność lokalnych społeczności jest często przyczyną pojawiania się wielu złożonych problemów, w tym gospodarczych a dodatkowo w znaczący sposób utrudnia ich rozwiązanie. Przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych. Przyczyni się to w przyszłości do zapewnienia odpowiedniej zaradności i operatywności mieszkańców (np. aktywne poszukiwanie pracy na terenie Powiatu), odpowiedzialności za dobro wspólne oraz przedsiębiorczości.

Zarówno wizja jak i misja rozwojowa Powiatu Dzierżoniowskiego akcentują znaczenie rozwoju gospodarczego i społecznego. W 2020 roku Powiat posiadać ma rozwijające się konkurencyjnie i innowacyjnie sektory gospodarki przy wysokiej aktywności inwestycyjnej, generującej nowe miejsca pracy. Misja Powiatu Dzierżoniowskiego brzmi: „Naszą misją jest wspieranie rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego Ziemi Dzierżoniowskiej w partnerstwie z samorządami gminnymi oraz sektorem biznesowym i pozarządowym. Chcemy wspólnie kreować Ziemię Dzierżoniowską jako silny i spójny subregion na mapie województwa dolnośląskiego.”

Strategia Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego określa 5 priorytetów, które wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju. Są nimi:

- Priorytet 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka;
- Priorytet 2. Poprawa dostępności komunikacyjnej;
- Priorytet 3. Kapitał społeczny i jakość życia;
- Priorytet 4. Atrakcyjna przestrzeń dla spędzania wolnego czasu;
- Priorytet 5. Integracja i współpraca;

Zasadnicze znaczenie w kontekście opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają priorytety 1 i 3.

Tabela 6. Kierunki interwencji w ramach Priorytetu 1 oraz Priorytetu 3 Strategii Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego

PRIORYTET 1: KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA
Cel operacyjny I.1: Budowa infrastruktury gospodarczej
I.1.1 Zagospodarowanie i rozwój istniejących stref aktywności gospodarczej oraz innych terenów inwestycyjnych
I.1.2. Rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości
I.1.3. Rewitalizacja obszarów przemysłowych i wprowadzanie nowych funkcji
Cel operacyjny I.2: Modernizacja kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia
I.2.1. Dostosowanie sieci szkół i wyposażenia bazy kształcenia zawodowego do zmieniających się warunków gospodarczych
I.2.2. Intensyfikacja współpracy z przedsiębiorcami w zakresie nowych kierunków oraz nowoczesnych metod kształcenia zawodowego – kształcenie w miejscu pracy
I.2.3. Wspieranie kształcenia ustawicznego oraz zdobywania nowych kwalifikacji przez mieszkańców subregionu
I.2.4. Doskonalenie kadr kształcenia zawodowego
Cel operacyjny I.3: System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego
I.3.1. Opracowanie i wdrożenie programu odkrywania i wspierania talentów
I.3.2. Kreowanie nowoczesnych programów edukacyjnych
I.3.3. Opracowanie systemu wsparcia wyboru kierunków kształcenia – gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne
I.3.4. Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych
I.3.5. Kreowanie innowacyjności wśród społeczności lokalnej
Cel operacyjny I.4: Aktywne i przedsiębiorcze społeczeństwo subregionu
I.4.1. Wsparcie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB)
I.4.2. Promowanie aktywności obywatelskiej, społecznej i zawodowej mieszkańców subregionu
I.4.3. Inicjowanie działań integrujących społeczność subregionu
Cel operacyjny I.5: Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich
I.5.2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw na obszarach wiejskich
I.5.3. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników na obszarach wiejskich
I.5.4. Wspieranie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu wysokiej jakości produktów żywnościowych
PRIORYTET III KAPITAŁ SPOŁECZNY I JAKOŚĆ ŻYCIA
Cel operacyjny III.1: Zwiększenie dostępności do usług edukacyjnych na wysokim poziomie
III.1.1. Utrzymywanie efektywnej sieci placówek oświatowych

III.1.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej żłobków, przedszkoli i szkół
III.1.3. Wykorzystywanie technologii Teleinformatycznych i multimedialnych w procesie kształcenia
III.1.4. Rozwój systemu nagród i stypendiów dla uczniów wyróżniających
III.1.5. Rozwijanie zainteresowań i umiejętności dzieci i młodzieży
III.1.6. Edukacja dla świadomego rozwoju dzieci i młodzieży
III.1.7. Promocja wśród młodzieży zasad wolontariatu
Cel operacyjny III.2: Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnosportowej
III.2.1. Wzbogacenie oferty kulturalnej i sportowej dla mieszkańców Powiatu
III.2.2. Promowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw w zakresie kultury i sportu oraz lokalnych artystów i twórców
III.2.3. Budowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej i sportowej
III.2.4. Koordynacja kalendarza imprez kulturalnych i sportowych w Powiecie
Cel operacyjny III.6: Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
II.6.1. Wspieranie działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu
Cel operacyjny III.7: Sprawna i integrująca polityka społeczna
III.7.1. Budowa systemu włączania społecznego i wspierania seniorów
I.7.2. Rozwój systemowych form wsparcia na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przeciwdziałanie i zwalczanie dysfunkcji w rodzinie.
III.7.3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Powiatu Dzierżoniowskiego

4.4.2. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla powiatu dzierżoniowskiego w części postulatywnej określa priorytety, cele operacyjne i zadania, których realizacja przyczyni się do systematycznej poprawy sytuacji grup społecznych wymagających wsparcia publicznego. Strategia wskazuje trzy priorytety działań, do których należą:

I. Rozwój systemu pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym

II. Aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

III. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych

W ramach powyżej wskazanych priorytetów sformułowane zostały cele oraz konkretne zadania. W sposób usystematyzowany wskazane zostały one w poniższej tabeli 7.

Tabela 7. Priorytety, cele i zadania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2015-2025

PRIORYTET I	
Rozwój systemu pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym	
Cele	1. Wspieranie inicjatyw, mających na celu zwiększenie aktywności życiowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz starszych. 2. Zwiększenie mobilności osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier architektonicznych. 3. Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. 4. Zapewnienie pieczy zastępczej dzieciom pozbawionym opieki i wychowania. 5. Edukacja przeciw przemocy poprzez kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców nt. przemocy w rodzinie. 6. Zatrudnienie wykwalifikowanej kadry. 7. Doskonalenie kompetencji kadry realizującej zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 8. Opracowanie i wprowadzenie programów umożliwiających zwiększenie liczby mieszkań socjalnych, chronionych i komunalnych.
Zadania	1. Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych. 2. Pomoc w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych. 3. Dostosowanie do potrzeb liczby asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. 4. Organizowanie i finansowanie pieczy zastępczej. 5. Tworzenie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 6. Kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców wykazujących bezradność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 7. Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka. 8. Praca z rodziną z wykorzystaniem następujących form: a) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, b) terapii i mediacji, c) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, d) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego. 9. Aplikowanie do programów zewnętrznych w celu pozyskiwania środków na zadania realizowane na rzecz środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. 10. Finansowanie WTZ. 11. Tworzenie ofert pomocy instytucjonalnej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 12. Wsparcie specjalistyczne dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową – w tym procedura „Niebieskiej karty”.
PRIORYTET II	
Aktywizacja społeczna, edukacyjna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
Cele	1. Zwiększenie dostępności do oświaty zgodnie z zainteresowaniami dzieci i młodzieży w powiązaniu z potrzebami rynku pracy. 2. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych poprzez wzrost aktywności zawodowej mieszkańców powiatu. 3. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do zasobów rynku pracy. 4. Zwiększenie dostępności do rynku pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój podmiotów ekonomii społecznej.
Zadania	1. Dostosowanie form i kierunków kształcenia w placówkach oświatowych do zmieniającego się zapotrzebowania rynku pracy. 2. Współpraca szkół z urzędem pracy i innymi instytucjami świadczącymi usługi rynku pracy w zakresie poradnictwa zawodowego. 3. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych poprzez realizację usług i instrumentów rynku pracy. 4. Prowadzenie edukacji dla dorosłych, szczególnie w zakresie dostosowania się do nowych zawodów i umiejętności.

	5. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych 6. Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej.
4.3. PRIORYTET III Poprawa stanu zdrowia mieszkańców oraz zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych	
Cele	1. Poprawa zdrowia mieszkańców Powiatu Dzierżoniowskiego. 2. Zwiększenie skuteczności profilaktyki zdrowotnej mieszkańców powiatu. 3. Zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców. 4. Ułatwienie dostępności do informacji na temat funkcjonowania placówek ochrony zdrowia.
Zadania	1. Realizacja i wspieranie programów edukacyjno-profilaktycznych oraz promocja działań profilaktycznych. 2. Propagowanie zdrowego trybu życia. 3. Wymiana informacji w zakresie ochrony i promocji zdrowia. 4. Nawiązywanie współpracy z instytucjami realizującymi ogólnopolskie programy zdrowotne. 5. Utworzenie bazy podmiotów udzielających świadczenia zdrowotne mieszkańcom powiatu. 6. Opracowanie materiałów informacyjnych nt. funkcjonowania placówek ochrony zdrowia.

Źródło: Opracowania na podstawie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2015-2025

4.4.4. Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Program aktywności społeczno – zawodowej na rzecz kształtowania świadomości innowacyjnej i przedsiębiorczej mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020 stanowi jedną z pierwszych prób identyfikacji i wypracowania kierunków działań we wskazanym obszarze tematycznym w ramach obszaru funkcjonalnego Ziemia Dzierżoniowska. W wyniku stojących przed samorządami lokalnymi wyzwań w zakresie realizacji zadań publicznych coraz istotniejszą rolę odgrywa kwestia współpracy międzygminnej w ramach obszarów funkcjonalnych. Dotyczy ona coraz szerszego wachlarza zagadnień, w tym również działań z zakresu aktywizacji społeczno - zawodowej. Mimo, iż w wielu przypadkach działania aktywizacyjne realizowane są na poziomie gminnym to istnieje pewna sfera aktywności, których koordynacja może przebiegać we współpracy w ramach tworzonego partnerstwa Ziemi Dzierżoniowskiej.

Celem głównym Programu jest pełniejsze wykorzystanie szeregu potencjałów rozwojowych tkwiących w lokalnej sferze gospodarczej, społecznej i publicznej Ziemi Dzierżoniowskiej w celu przyśpieszenia jej rozwoju społeczno – gospodarczego oraz poprawy pozycji konkurencyjnej zarówno w ujęciu wewnętrznym jak i zewnętrznym.

Cel główny Programu uszczegóławiają 3 cele szczegółowe:

1. Wpieranie gospodarki lokalnej i rynku pracy
2. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych i publicznych
3. Budowa kapitału ludzkiego

W ramach powyższych celów szczegółowych planowana jest realizacja konkretnych działań, których realizacja przyczyni się do przezwyciężenia pojawiających się na terenie Ziemi Dzierżoniowskiej zagrożeń rozwojowych. Działania możliwe do realizacji w ramach trzech zasadniczych obszarów tematycznych poruszają w wyraźny sposób zagadnienia pomocy społecznej. Struktura Programu w podziale na obszary tematyczne oraz działania przedstawione zostały poniżej:

I. Gospodarka i rynek pracy

1. Wspieranie lokalnych przedsiębiorstw (przede wszystkim mikro, małych i średnich) z Ziemi Dzierżoniowskiej
2. Aktywizacja zawodowa osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
3. Wspieranie w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy, w szczególności w formie samozatrudnienia
4. Aktywizacja zawodowa kobiet w szczególności opiekujących się dziećmi
5. Edukacja przedszkolna, podstawowa nastawiona na rozwijanie kompetencji w zakresie rynku pracy
6. Edukacja osób dorosłych i osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy
7. Poprawa efektywności i jakości kształcenia zawodowego. Polepszenie szans na znalezienie pracy przez uczniów szkół i szkoleń zawodowych
8. Poprawa zatrudnienia na obszarach wiejskich

II. Usługi publiczne i społeczne

1. Integracja społeczna, aktywizacja społeczno-zawodowa
2. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania chorobom zawodowym
3. Zwiększenie dostępu do środowiskowych usług społecznych oraz poprawa ich jakości i efektywności
4. Rozwój E-usług publicznych

III. Kapitał ludzki

1. Rozbudowa infrastruktury społecznej
2. Wspieranie integracji społecznej poprzez działania w zakresie aktywizacji zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
3. Rozwój ekonomii społecznej
4. Rozwój aktywności obywatelskiej wśród mieszkańców Ziemi Dzierżoniowskiej

4.4.5. Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020

Istotnym dokumentem określającym ramy działań służących odnowie zdegradowanych obszarów w powiecie dzierżoniowskim jest Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2014-2020. Program jest wyrazem integrowania aspektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych w rozwoju miast i obszarów wiejskich. Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej stanowi wieloletni ramowy program działań w powyżej wskazanych trzech sferach zmierzający do wyprowadzenia rewitalizowanych obszarów z sytuacji kryzysowej i stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju.

Głównym celem Programu jest zagwarantowanie zintegrowanego rozwoju Ziemi Dzierżoniowskiej w oparciu o poprawę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej na zdegradowanych obszarach centralnych miast oraz na peryferyjnych obszarach wiejskich, poprzez wzrost konkurencyjności gospodarki, wysoki poziom usług publicznych oraz efektywne i zrównoważone wykorzystanie przestrzeni.

Dokument wyznacza cele działań rewitalizacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym w odniesieniu do sfery przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Z punktu widzenia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych szczególnego znaczenia zyskują sformułowane w dokumencie programy i działania w sferze społecznej. Pośrednimi celami społecznymi Programu jest:

1. Zahamowanie trendów depopulacyjnych i poprawa struktury wiekowej mieszkańców obszarów problemowych dotkniętych problemami demograficznymi.
2. Rozwój zasobów ludzkich i ograniczenie występowania patologii społecznych na obszarach problemowych.
3. Aktywizacja osób bezrobotnych, w szczególności kobiet na obszarach problemowych.

Osiągnięcie powyższych celów pośrednich możliwe staje się poprzez pięć programów: Dzieci i młodzież, Osoby starsze, Bezrobotni, Najubożsi oraz Integracja społeczna oraz przyporządkowanym im działaniom. Zbiorcze zestawienia programów i działań (typy projektów) służących realizacji celów rewitalizacji w sferze społecznej prezentuje tabela 8.

Tabela 8. Programy i działania (typy projektów) Programu Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej w sferze społecznej.

Program: Dzieci i młodzież		Program: Osoby starsze	
? Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, zamieszkałych na obszarach problemowych o obniżonej dostępności do usług edukacyjnych i usług kultury. • Realizacja działań na rzecz pobudzenia wśród dzieci i młodzieży aktywności obywatelskiej, kreatywności i przedsiębiorczości. • Realizacja działań prewencyjnych wśród młodzieży związanych z przestępczością i sięganiem po substancje psychotropowe. • Poszerzenie oferty kulturalnej skierowanej dla dzieci i młodzieży • Poprawa efektywności i jakości kształcenia zawodowego młodzieży dające szanse na szybsze znalezienie pracy.		• Realizacja różnych form aktywizacji rekreacyjno-sportowej osób starszych. • Poszerzenie oferty kulturalnej skierowanej dla osób starszych. • Integracja osób starszych, szczególnie na obszarach problemowych.	
Program: Bezrobotni		Program: Najubożsi	
• Realizacja działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności zawodowych bezrobotnych, w tym szczególnie w kwestii samo zatrudnienia, w szczególności kobiet. • Realizacja różnych form aktywizacji społecznej, szczególnie obywatelskiej, mieszkańców miast i wsi w obszarach centralnych miast oraz w obszarach kryzysowych wiejskich. • Realizacja działań związanych z podnoszeniem jakości usług publicznych społecznych, szczególnie związanych z podnoszeniem kwalifikacji kadr usług publicznych społecznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowia, sportu i rekreacji). • Program przyznawania bezzwrotnych środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości wśród bezrobotnych.		• Realizacja działań związanych z podnoszeniem kwalifikacji i umiejętności zawodowych bezrobotnych, w tym szczególnie w kwestii samo zatrudnienia, w szczególności kobiet. • Realizacja różnych form aktywizacji społecznej, szczególnie obywatelskiej, mieszkańców miast i wsi w obszarach centralnych miast oraz w obszarach kryzysowych wiejskich. • Realizacja działań związanych z podnoszeniem jakości usług publicznych społecznych, szczególnie związanych z podnoszeniem kwalifikacji kadr usług publicznych społecznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowia, sportu i rekreacji). • Program przyznawania bezzwrotnych środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości wśród bezrobotnych.	
Program: Integracja społeczna			
• Współpraca i tworzenie warunków dla zaspokajania potrzeb w zakresie tworzenia i rozwijania miejsc opieki nad dziećmi, seniorami oraz osobami niepełnosprawnymi. Wspieranie osób wykluczonych i bezrobotnych. • Rozwój i wdrożenie systemu cyfryzacji, w tym e-usług dla całej Ziemi Dzierżoniowskiej. • Rozwój edukacji i kształcenia zawodowego - szkolnictwo zawodowe ukierunkowane na potrzeby lokalne i zawody przyszłości – poprawa jakości kształcenia praktycznego (w tym w ramach klastrów edukacyjnych). • Wsparcie rozwoju i integracja organizacji pozarządowych (w tym stworzenie inkubatora NGO dla Ziemi Dzierżoniowskiej).			

Źródło: Program Rewitalizacji Ziemi Dzierżoniowskiej na lata 2004-2020

4.4.3. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Dzierżoniowa na lata 2014-2020 to najważniejszy dokument strategiczny miasta, określający główne kierunki działań w perspektywie 2020 roku. Strategia stanowi odpowiedź na zmieniającą się sytuację społeczną i gospodarczą Dzierżoniowa, kraju i Europy. Zgodnie z założeniem dokument tworzy silną podstawę do planowania inwestycji i działań miasta, a także do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, głównie w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Dokument już na poziomie misji rozwojowej miasta stawia na aspekty rozwoju społeczno – gospodarczego tj. przedsiębiorczość, kreatywność mieszkańców miasta oraz wysoka jakość życia. Wizja Dzierżoniowa brzmiąca: „Dzierżoniów miastem przedsiębiorczości, kreatywności oraz wysokiej jakości życia” w zasadniczym stopniu definiuje kierunek rozwoju jednostki i obszary działań strategicznych.

Określone w strategii scenariusze rozwojowej misji Dzierżoniowa w sposób bezpośredni odnoszą się do stworzenia „Miasta przedsiębiorczości” oraz miasta „Kreatywnego kapitału ludzkiego”. Te dwa komplementarne scenariusze rozwojowe zakładają realizację polityk miasta ukierunkowanych na wsparcie działalności przedsiębiorstw i przedsiębiorców, promowania projektów innowacyjnych, budujących przewagę konkurencyjną, a także tworzących markę miasta jako przyjaznego biznesowi i promującego funkcjonujące na jego obszarze podmioty. Z drugiej strony działania miasta ukierunkowane są na rozbudzanie ludzkiej kreatywności, innowacyjności i ambicji rozwojowych. Budowa kapitału społecznego opierać się ma rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju kreatywności i kultury mieszkańców, i tożsamości lokalnej. Za kluczowe cele w Mieście Dzierżoniów uznano:

1. Wspieranie sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
2. Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie),
3. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa bezpieczeństwa publicznego,
4. Rozwój infrastruktury technicznej (w tym ekologicznej i transportowej),
5. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej Dzierżoniowa,
6. Rozwój społeczeństwa cyfrowego, innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy,
7. Wzmacnianie marki Dzierżoniowa.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Miasta Dzierżoniowa stanowi strategiczne ramy dla opracowywanych strategii sektorowych, w tym także Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020. Określone działania strategiczne

w obszarze polityki społeczne muszą wpisywać się w określone w SZRZ cele operacyjne. Kluczowe cele operacyjne traktujące o zagadnieniach pomocy społecznej wyszczególnione zostały w tabeli 9.

Tabela 9. Cele strategiczne i operacyjne Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa

Cel strategiczny 2 – Rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego (edukacja, profilaktyka, włączenie społeczne, zatrudnienie)	
Cel operacyjny 2.1	Tworzenie sprzyjających warunków do edukacji dzieci i młodzieży
Cel operacyjny 2.2	Wzbogacanie oferty edukacyjnej o zajęcia pozalekcyjne z zakresu przedsiębiorczości i nauki języków obcych
Cel operacyjny 2.3	Wspieranie działań podnoszących efektywność kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych
Cel operacyjny 2.4.	Wspieranie profilaktyki zdrowotnej
Cel operacyjny 2.5	Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień (alkoholizm, narkomania) i przemocy domowej
Cel operacyjny 2.6	Wspieranie i współpraca z NGO
Cel operacyjny 2.7	Wychowanie prospołeczne i wsparcie systemu rodzinnego
Cel operacyjny 2.8	Przeciwdziałanie zjawiskom długotrwałego bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz ubóstwa
Cel operacyjny 2.9	Propagowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej seniorów
Cel operacyjny 2.10	Wspieranie działalności Centrum Aktywizacji Społecznej
Cel operacyjny 2.11.	Tworzenie warunków i wzbogacanie oferty uczestnictwa w kulturze
Cel operacyjny 2.12.	Wspieranie sportu aktywizującego społeczność lokalną i promującego zdrowy styl życia
Cel operacyjny 2.13	Wspieranie rozwoju partnerstwa i współpracy

Źródło: Opracowanie na podstawie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa

5. Diagnoza obszaru wsparcia

W celu określenia skutecznych kierunków interwencji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych występujących w mieście Dzierżoniów niezbędne jest zidentyfikowanie kluczowych zjawisk społecznych, demograficznych i ogólnogospodarczych występujących na analizowanym obszarze. Podstawowym celem prezentowanej diagnozy jest uzyskanie wiedzy o najważniejszych zjawiskach występujących w Gminie Miejskiej Dzierżoniów w wybranych obszarach tematycznych, do których zaliczają się:

- demografia
- gospodarka
- rynek pracy
- pomoc społeczna

W toku prac diagnostycznych wykorzystane zostały dane statystyczne pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), dane będące w posiadaniu odpowiednich jednostek Urzędu Miasta w Dzierżoniowie, Powiatowego Urzędu Pracy. Głównym źródłem informacji o zjawiskach z obszaru pomocy społecznej był Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie oraz Powiatowa Komenda Policji w Dzierżoniowie. Wykorzystano ponadto informacje zawarte na stronach internetowych miasta oraz inne dostępne dane pochodzące z licznych raportów, strategii rozwoju, programów branżowych.

Istotnym elementem uzupełniającym część diagnostyczną dokumentu są wyniki wywiadów przeprowadzonych z kluczowymi pracownikami Urzędu Miasta i jego jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych ze realizację zadań związanych z obszarem polityki społecznej oraz wyniki badań ankietowych dotyczących oceny funkcjonowania zadań z zakresu polityki społecznej wśród przedstawicieli działających na terenie miasta organizacji pozarządowych.

5.1. Sytuacja demograficzna Miasta Dzierżoniowa

Zjawiska demograficzne przebiegające w jednostkach terytorialnych, w szczególności w ostatniej dekadzie, determinują szereg zmian zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Kwestie demograficzne stanowią tło dla wszystkich zadań realizowanych przez samorząd terytorialny, a z uwagi na pojawiające się zmiany w tym zakresie konieczne jest dostosowywanie na bieżąco działań publicznych do sytuacji demograficznej. Sytuacja demograficzna szczególnie wpływa na zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie usług

publicznych. Dobrze rozwinięta sieć placówek usługowych dostosowana do aktualnych i przyszłych trendów demograficznych, wpływa na stopień zadowolenia z miejsca zamieszkania, a dogodny dostęp do usług społecznych warunkuje wysoki poziom życia. Także w zakresie rozwoju gospodarczego stan i struktura ludności wpływa wyraźnie na dynamikę rozwoju gospodarczego i stanowi o atrakcyjności jako ryku pracy.

Miasto Dzierżoniów jest największą jednostką osadniczą powiatu dzierzoniowskiego zajmującą powierzchnię 20,07 km². Pełni najważniejsze funkcje administracyjne, stanowiąc siedzibę władz gminnych i powiatowych.

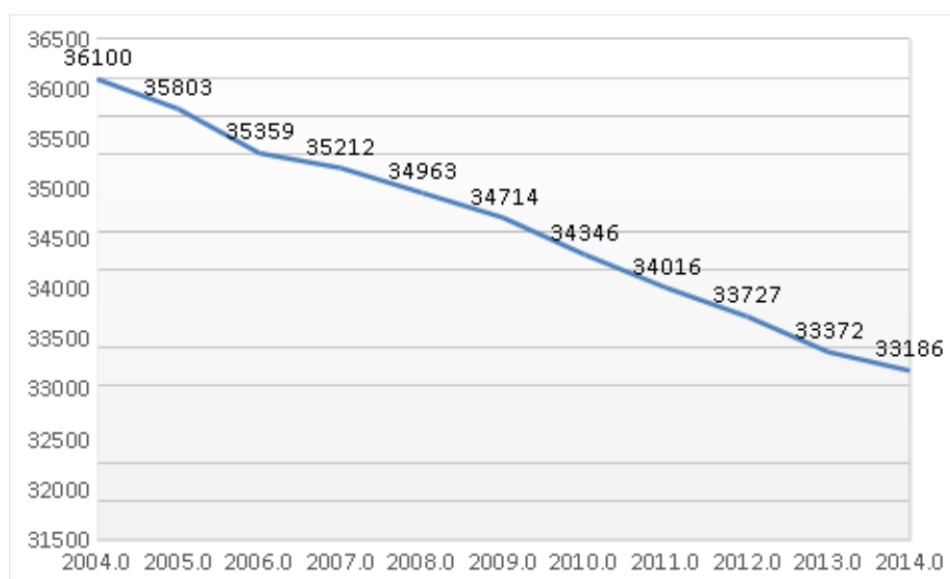
Rycina 1. Miasto Dzierżoniów na tle gmin powiatu dzierzoniowskiego

Źródło: www.pow.dzierzoniow.pl

Według danych pochodzących z Wydziału Spraw Obywatelskich UM w Dzierżoniowie. W 2014 roku liczba ludności miasta wyniosła 33 186 osób. Stanowi to niewiele ponad 1% liczby ludności całego województwa dolnośląskiego oraz 32% ludności powiatu dzierzoniowskiego. Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba mieszkańców Dzierżoniowa uległa znaczącym zmianom. W porównaniu do 2004 roku liczba miasta zmniejszyła się aż o 2 914 osób, co stanowi spadek o ponad 8%. Wskazane na rycinie 2. zmiany liczby ludności miasta Dzierżoniowa w latach 2004 – 2014 należy uznać za stałą tendencję, która w dłuższej perspektywie może stanowić podstawowe zagrożenie dla dalszego rozwoju miasta.

Rycina 2. Zmiana liczby ludności miasta Dzierżoniowa w latach 2004 – 2014

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich UM Dzierżoniowa

Tabela 10. Ludność Dzierżoniowa według płci

	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność ogółem	36100	35803	35359	35212	34963	34714	34346	34016	33727	33372	33186
Kobiety	19268	18794	19013	18815	18741	18623	18440	18259	18135	17936	17857
Udział kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców	53%	52%	54%	53%	54%	54%	54%	54%	54%	54%	54%
Mężczyźni	16832	17009	16346	16397	16222	16091	15906	15757	15592	15436	15329
Udział mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców	47%	48%	46%	47%	46%	46%	46%	46%	46%	46%	46%

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich UM Dzierżoniowa

W mieście Dzierżoniów na sile przybiera zjawisko starzenia się społeczeństwa i zmiana jego struktury według ekonomicznych grup wieku. Na przestrzeni ostatnich lat (2004-2014) stopniowo zmniejsza się udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, a wzrasta udział osób w wieku emerytalnym. Jest to zjawisko charakterystyczne nie tylko dla samego Dzierżoniowa, lecz dla większości gmin w Polsce. Udział ludności miasta wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem przedstawia tabela 10. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się z 17,2% do 14,6 %, natomiast udział osób starszych w wieku poprodukcyjnym zwiększył się aż o 5,2% - z 18,5% w 2004 roku do 23,7% w 2014 roku. To właśnie zjawisko zwiększania się liczby osób starszych – typowe dla Polski oraz krajów Europy zachodniej stanowić będzie zasadnicze wyzwanie w rozwoju nie tylko samego

miasta Dzierżoniowa, ale również powiatu i całego regionu dolnośląskiego. Konsekwencje tego jakże niekorzystnego trendu demograficznego uwidoczną się już w perspektywie najbliższej dekady. Jak wskazują prognozy ludności zjawisko starzenia się polskiego społeczeństwa będzie postępować w sposób niezmiernie intensywny, co niewątpliwie będzie mieć swoje konsekwencje w charakterze podejmowanych działań na rzecz pomocy społecznej i aktywizacji osób najstarszych.

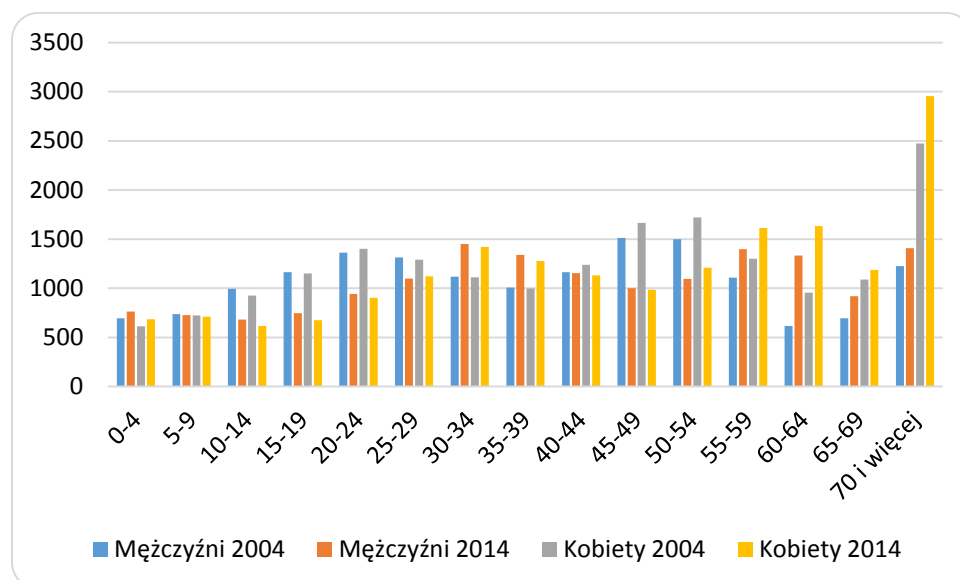
Tabela 10. Udział ludności Dzierżoniowa wg ekonomicznych grup wieku w % ludności

Grupa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przedprodukcyjna	17%	16%	16%	14%	15%	15%	15%	14%	15%	15%	15%
Produkcyjna	64%	64%	69%	66%	66%	66%	65%	66%	64%	64%	63%
Poprodukcyjna	19%	20%	15%	17%	19%	19%	19%	20%	21%	22%	22%

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich UM Dzierżoniowa

Niekorzystny trend demograficzny związany ze starzeniem się społeczeństwa w Dzierżoniowie wyraźnie zauważalny jest na poniższych rycinach, obrazujących liczbę ludności według płci w poszczególnych przedziałach wiekowych. Dla celów porównawczych wykorzystane zostały dane z 2004 i 2014 roku.

Rycina 3. Struktura wieku mieszkańców Dzierżoniowa według płci i grup wiekowych w 2004 i 2014 roku

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Analizując dane zawarte na rycinie 3 widoczny jest mniejszy udział ludności w wieku 10-29 w 2014 roku w porównaniu do danych z 2004 roku. Z drugiej strony zauważalny jest wzrost roku 2014 osób w wieku 55+ w porównaniu do 2014 roku. Wyrażna przewaga kobiet nad mężczyznami uwidacznia się w okolicach 50 roku życia, a szczególnie mocna jest ona wśród osób po 70 roku życia. Ma to bezpośredni związek z wyższym współczynnikiem umieralności wśród mężczyzn, co jest konsekwencją m.in. higieny pracy, czy dbaniem o stan swojego zdrowia. Zauważalne zjawisko starzenia się społeczeństwa będzie wymagało w najbliższych latach zmianę charakteru świadczonych przez samorząd usług publicznych. Na znaczeniu zyskają usługi skierowane do osób starszych (usługi pielęgnacyjne – opiekuńcze) kosztem m.in. usług edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Nadwyżka kobiet nad mężczyznami w wieku powyżej 70 roku życia również wymuszać będzie na organizatorach pomocy społecznej w Dzierżoniowie dopasowania swoich usług do silnie sfeminizowanej grupy odbiorców. Na negatywne zjawiska demograficzne, w tym przede wszystkim starzenie się społeczeństwa miasta Dzierżoniowa zasadniczy wpływ mają dwie negatywne tendencje w zakresie rozwoju demograficznego:

1. zmniejszająca się liczba urodzeń oraz
2. nasilające się zjawisko migracji zewnętrznych.

Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego w mieście Dzierżoniowie od 10 lat obserwowany jest ujemny przyrost naturalny. Podobna tendencja występuje ponadto w całym powiecie dzierżoniowskim, jak również w województwie dolnośląskim.

Tabela 12. Przyrost naturalny w Dzierżoniowie na tle powiatu dzierżoniowskiego i województwa dolnośląskiego.

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Dzierżoniów	-94	-102	-135	-46	-72	-108	-98	-103	-90	-180	-108
Pow. dzierżoniowski	-235	-357	-292	-211	-291	-376	-272	-293	-341	-461	-325
Woj. dolnośląskie	-3487	-2884	-2530	-2224	-618	-1046	-172	-1736	-3207	-4693	-2736

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Tabela 13 zawiera najważniejsze dane w zakresie zmian demograficznych w mieście Dzierżoniów w latach 2004-2014. Prezentowane dane potwierdzają, iż od 2004 roku liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń, jednakże trudno wskazać jakiejkolwiek bardziej ewidentne zależności w tym zakresie.

Tabela 13. Podstawowe dane z demograficzne dla miasta Dzierżoniowa w latach 2004 -2014

Rok	Urodzenia	Małżeństwa	Zgony	Przyrost naturalny
2004	276	131	370	-94
2005	273	174	375	-102
2006	252	196	387	-135
2007	330	190	376	-46
2008	349	208	421	-72
2009	307	202	415	-108
2010	311	182	409	-98
2011	293	176	396	-103
2012	292	162	382	-90
2013	258	143	438	-180
2014	280	157	388	-108

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem demograficznym mającym bezpośrednie odzwierciedlenie w rozwoju społecznym i gospodarczym miasta Dzierżoniowa jest kwestia migracji. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2014 roku wyniosło -3,1 a najwyższą wartość uzyskało w 2004 roku (-5,1). W wartościach bezwzględnych oznacza to, iż każdego roku większa liczba opuszcza gminę w stosunku do liczby nowych osób przyjezdnych. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku migracji zagranicznych. Miasto Dzierżoniów podobnie jak inne jednostki w województwie dolnośląskim nie stanowią magnesu do przyciągania osób z zagranicy.

Tabela 14. Saldo migracji ogółem w Dzierżoniowie na tle powiatu dzierzoniowskiego i województwa dolnośląskiego

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzierżoniów	-180	-46	-116	-128	-107	-49	-127	-76	-54	-101	-108
Pow. dzierzoniowski	-204	-210	-235	-210	-101	-58	-151	-119	-102	-294	-228
Woj. dolnośląskie	-1406	-1849	-3626	-1570	-1160	907	1385	1071	940	27	556

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Tabela 15. Saldo migracji krajowych na 1000 osób w w Dzierżoniowie na tle powiatu dzierżoniowskiego i województwa dolnośląskiego

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzierżoniów	-5,1	-1,3	-3,3	-3,7	-3,1	-1,4	-3,6	-2,2	-1,6	-2,9	-3,1
Pow. dzierżoniowski	-1,9	-2,0	-2,2	-2,0	-1,0	-0,6	-1,4	-1,1	-1,0	-2,8	-2,2
Woj. dolnośląskie	-0,5	-0,6	-1,3	-0,5	-0,4	0,3	0,5	0,4	0,3	0,0	0,2

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Tabela 16. Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób w Dzierżoniowie na tle powiatu dzierżoniowskiego i województwa dolnośląskiego

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzierżoniów	0,06	-0,32	-0,78	-0,49	-0,47	-0,15	-0,14	-0,06	-0,49	-1,74	-0,90
Pow. dzierżoniowski	-0,30	-0,40	-1,46	-0,87	-1,11	-0,25	-0,55	-0,24	-0,65	-1,40	-1,40
Woj. dolnośląskie	-0,18	-0,32	-1,40	-0,67	-0,59	-0,08	-0,07	-0,17	-0,27	-0,81	-0,64

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

5.2. Gospodarka i rynek pracy

Jakość życia mieszkańców oraz liczba pojawiających się problemów społecznych jest w dużym stopniu uwarunkowana poziomem rozwoju gospodarczego gminy. Wskazane poniżej wskaźniki tj. liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, aktywność zawodowa mieszkańców, poziom i struktura bezrobocia to podstawowe mierniki gospodarcze, których analiza pozwoli na uzyskanie pełniejszej wiedzy w zakresie identyfikacji pojawiających się problemów społeczno – gospodarczych w Dzierżoniowie. Charakterystyka sfery gospodarczej Dzierżoniowa oparta została o wskaźniki pochodzące z ewidencji Głównego Urzędu Statystycznego, które w zadowalającym stopniu obrazują wybrane zjawiska występujące na terenie miasta. W analizach gospodarczych wykorzystane zostały dane za okres 2009 -2014.

5.2.1. Podmioty gospodarcze i ich struktura

Liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych w Dzierżoniowie w 2014 roku wyniosła 4 179. Na przestrzeni ostatnich lat liczba ta nie uległa większej zmianie. Dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych w porównaniu do 2009 roku była na poziomie

zaledwie +1,5 %. Jest ona znacząco mniejsza niż w przypadku powiatu dzierzoniowskiego oraz województwa dolnośląskiego.

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru regon w latach 2009 – 2014

Jednostka	Rok						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Miasto Dzierżoniów	4149	4315	4208	4234	4210	4179	1,5%
Powiat dzierzoniowski	9558	10423	10395	10426	10516	10595	10,0%
Woj. Dolnośląskie	316811	331247	327625	336928	347561	351121	9,7%

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Od 2009 roku obserwowany jest systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w odniesieniu do 1000 mieszkańców miasta w wieku produkcyjnym. Wartości te dla poszczególnych lat prezentuje tabela 18. Miasto Dzierżoniów wyróżnia się w analizowanym zakresie na tle województwa i powiatu, gdzie wartości te są najwyższe.

Tabela 18. Podmioty gospodarcze w mieście Dzierżoniowie na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na tle powiatu i województwa

Jednostka	Rok						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Miasto Dzierżoniów	188,5	191,4	189,6	193,7	195,9	198,3	5,2%
Powiat dzierzoniowski	141,9	150,9	152,0	154,2	157,7	161,4	13,7%
Woj. Dolnośląskie	167,3	172,9	172,1	178,5	186,1	190,1	13,6%

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Obserwowanym negatywnym zjawiskiem w zakresie rozwoju gospodarczego miasta jest zmniejszająca się liczba noworejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2013 i 2014 roku liczba firm wykreślonych z rejestru regon była wyższa niż liczba firm zarejestrowanych. Mimo, iż wartość ta jest niewielka (5 podmiotów) to w sytuacji utrzymania się tej tendencji na najbliższe lata może przynieść niekorzystne skutki.

Tabela 19. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2009 -2013

Jednostka	Rok						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana
Miasto Dzierżoniów	12,3	12,6	12,2	12,4	12,3	12,3	0%
Powiat dzierżoniowski	9,8	10,2	10,1	10,1	10,3	10,4	0,5%
Woj. Dolnośląskie	11,9	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7	0,7%

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

Struktura gospodarki miasta Dzierżoniowa na przestrzeni ostatnich 25 lat uległa bardzo silnym przekształceniom. Załamanie się silnego przemysłu włókienniczego oraz elektronicznego przyniosło szereg niekorzystnych zmian strukturalnych. Tabela 20 prezentuje podział działających w mieście podmiotów gospodarczych w podziale na główny profil działalności.

Tabela 20. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na profil działalności w w mieście Dzierżoniowie w latach 2009-2013.

Sekcja PKD	Rok					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rolnictwo	26	32	32	27	21	9
Przemysł wydobywczy	3	2	1	1	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	384	395	403	402	406	414
Produkcja i dystrybucja energii	0	0	0	0	0	0
Dostawa wody, ścieki, odpady	5	5	4	5	5	5
Budownictwo	482	512	480	475	453	436
Handel	1195	1223	1148	1102	1102	1065
Transport i magazynowanie	253	254	239	247	237	234
Zakwaterowanie i gastronomia	86	100	105	113	109	106
Informacja i komunikacja	57	61	63	65	64	63
Działalność finansowa	109	118	115	115	109	105
Obsługa rynku nieruchomości	616	633	646	649	659	677
Usługi profesjonalne	271	285	273	280	290	294
Administracja	73	74	72	74	81	89
Edukacja	18	18	18	18	18	18

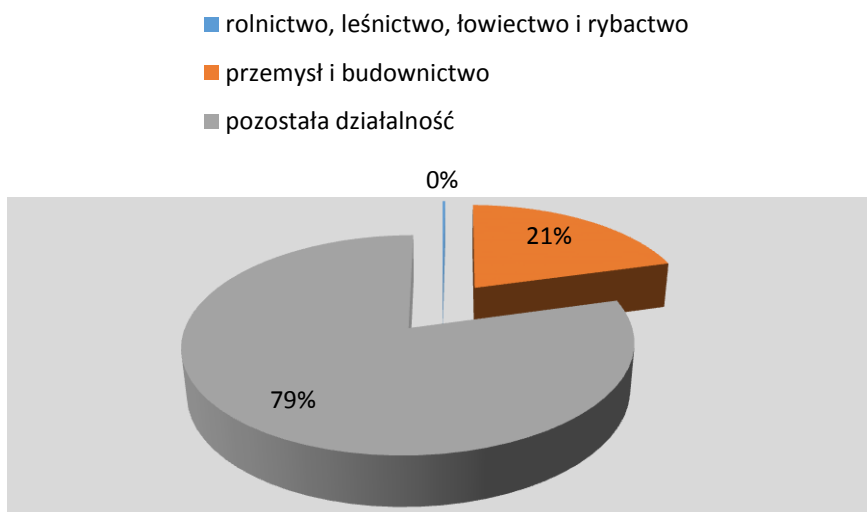
Sekcja PKD	Rok					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zdrowie	95	104	115	140	140	134
Kultura	77	76	70	71	71	70
Pozostałe usługi*	244	256	252	251	249	264

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

* Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Niespełna 80% wszystkich funkcjonujących w Dzierżoniowie podmiotów gospodarczych sklasyfikowana jest w kategorii „pozostała działalność”. Jest to szeroka kategoria, jednak największy udział posiadają w niej usługi i handel. 20,5% działających podmiotów w mieście to podmioty z obszaru przemysłu i budownictwa. Dziedziny tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo stanowią mało istotną część aktywności podmiotów gospodarczych w Dzierżoniowie.

Rycina 4. Podmioty gospodarcze działające w Dzierżoniowie wg grup podstawowych działów

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL GUS

5.2.2. Aktywność zawodowa mieszkańców Dzierżoniowa

Istotnym uwarunkowaniem sytuacji w zakresie pomocy społecznej jest aktywność zawodowa mieszkańców. Analizy w tym zakresie koncentrują się na dwóch zasadniczych zagadnieniach: analizie osób pracujących w mieście oraz zjawisku bezrobocia. Szczegółowej analizie poddane zostały natomiast wybrane cechy zjawiska bezrobocia obrazujące jego skalę

i strukturę. Dane o bezrobociu pochodzą przede wszystkim z rejestrów opracowywanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie.

Miasto Dzierżoniów z uwagi, iż jest największym miastem powiatu dzierżoniowskiego skupia na swoim terenie największą liczbę osób aktywnych zawodowo. Liczba osób pracujących w mieście Dzierżoniów w 2014 roku wyniosła 8936 osób. Na przestrzeni ostatnich 10 lat wartość ta wzrosła o niespełna 1700 osób. Jak wynika z danych umieszczonych w tabeli 21 osoby pracujące w Dzierżoniowie stanowią 57% wszystkich aktywnych zawodowo w powiecie dzierżoniowskim.

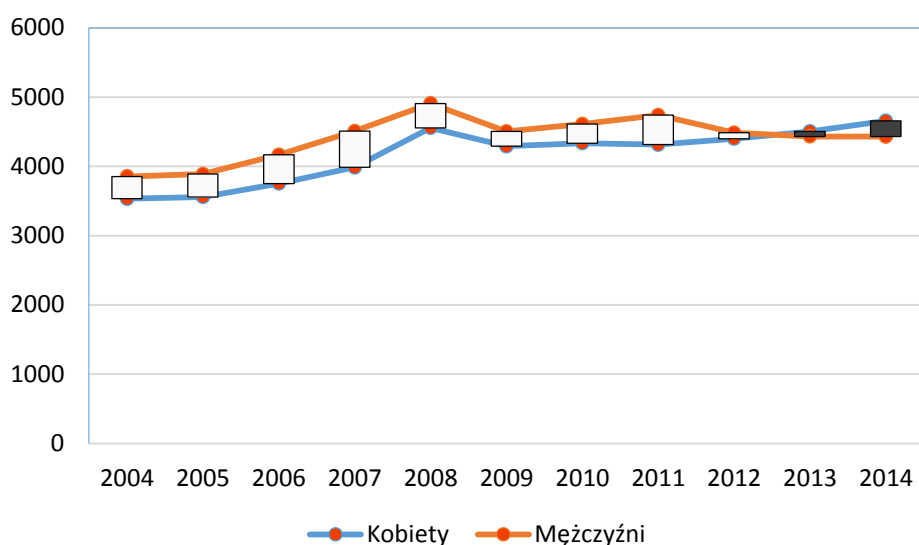
Tabela 21. Liczba osób pracujących ogółem w mieście Dzierżoniów na tle województwa dolnośląskiego i powiatu dzierżoniowskiego

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzierżoniów	7388	7447	7919	8494	9463	8796	8945	9054	8883	8936	9087
Pow. dzierżoniowski	15675	14992	14892	15192	16102	15499	16083	15980	15644	15600	16043
Woj. dolnośląskie	592966	607223	629355	666867	703747	690449	700560	703090	695680	710196	730013

Źródło: Opracowanie na podstawie BLD GUS

Analizując strukturę pracujących pod kątem płci dostrzec można, iż od 2004 do 2013 roku występowała nieznaczna przewaga aktywnych zawodowo mężczyzn nad kobietami. Od 2013 roku tendencja ta uległa odwróceniu. W roku 2014 liczba pracujących kobiet w Dzierżoniowie była wyższa od mężczyzn o 227 kobiet.

Rycina 5. Osoby pracujące w mieście Dzierżoniowie w latach 2004-2014 według płci

Źródło: Opracowanie na podstawie BLD GUS

Wskaźnik przedstawiający liczbę osób pracujących w mieście Dzierżoniowie na 1000 mieszkańców w 2013 roku³ wyniósł 260 osób i był najwyższy z pośród wszystkich gmin powiatu dzierżoniowskiego. Dla porównania w drugiej co do wielkości gminie powiatu, Bielawie opisywany wskaźnik miał wartość ponad połowę niższą niż w Dzierżoniowie (111 osób). Miasto Dzierżoniów wyróżnia się na tle powiatu oraz województwa w zakresie liczby osób pracujących. Opisywany wskaźnik jest niemal dwukrotnie wyższy niż w powiecie, a także wyższy o 16 osób niż w całym województwie dolnośląskim.

Tabela 22. Liczba osób pracujących w mieście Dzierżoniowie na 1000 mieszkańców na tle powiatu dzierżoniowskiego i województwa dolnośląskiego w latach 2004-2014

Jednostka terytorialna	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzierżoniów	---	---	229	246	276	257	255	260	256	260	---
Pow. dzierżoniowski	---	---	142	146	155	150	151	151	149	149	---
Woj. dolnośląskie	---	---	218	232	245	240	240	241	239	244	---

Źródło: Opracowanie na podstawie BLD GUS

³ Brak danych GUS za roku 2014

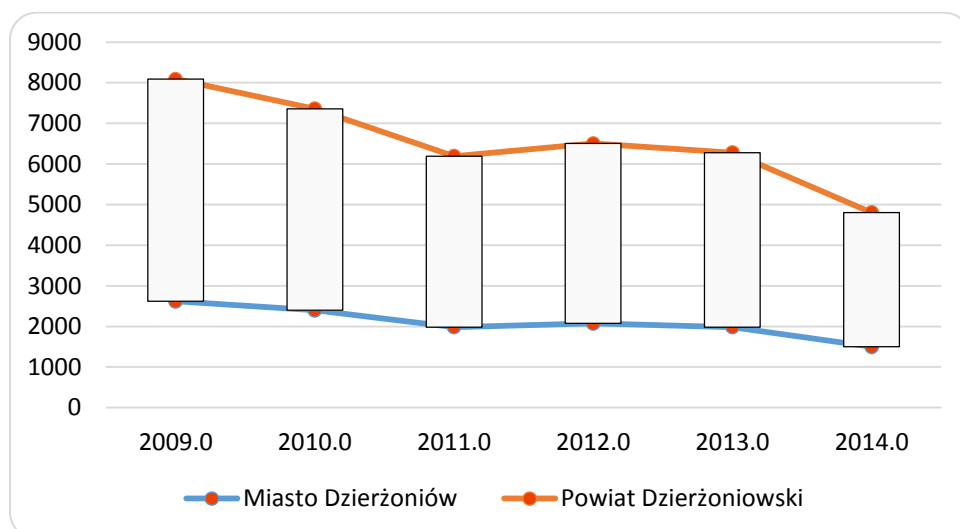
5.2.3. Bezrobocie

Na podstawie dostępnych danych pochodzących z rejestrów Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie dokonana została analiza struktury bezrobocia w mieście w układzie wybranych cech tj.: płeć, wiek, wykształcenie, kwalifikacje zawodowe bezrobotnego, staż pracy i czas pozostawania bez pracy. Dokładna wiedza na temat poziomu bezrobocia oraz jego struktur stanowi jedną z podstawowych informacji o osobach, które relatywnie najczęściej korzystają z publicznego wsparcia, zarówno w zakresie aktywizacji na rynku pracy jak i pomocy społecznej. To właśnie osoby bezrobotne, a w szczególności osoby pozostające w trwałym bezrobociu stanowią grupę społeczną, względem której podejmowana jest interwencja publiczna.

We wszystkich gminach powiatu dzierżoniowskiego zjawisko bezrobocia stanowi najpoważniejszą barierę rozwojową. Wysoki poziom bezrobocia wiąże się w dużej mierze z niedorozwojem gospodarczym. Bezrobocie, w szczególności to o podłożu strukturalnym ma swoje konsekwencje nie tylko gospodarcze, ale także społeczne. W wielu przypadkach brak pracy jest jedną z głównych przyczyn problemów społecznych mieszkańców miasta Dzierżoniowa. Potwierdzają to wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na potrzeby niniejszej Strategii.

W niemal wszystkich gminach powiatu dzierżoniowskiego następuje systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych, choć ciągle stopa bezrobocia dla obszaru całego powiatu jest wysoka. W 2014 roku wyniosła ona 16,1%. Warto zauważyć, iż wartość ta systematycznie, rokrocznie spada – w 2013 r. stopa bezrobocia oscylowała jeszcze w okolicach 20%. W mieście Dzierżoniów liczba osób bezrobotnych na koniec 2014 roku wyniosła 1499. Jak wskazują dane zawarte na rycinie 6 liczba osób bezrobotnych spadła w porównaniu z rokiem 2009 o 1120 osób, co stanowi spadek aż o 43%.

Rycina 6. Liczba osób bezrobotnych w mieście Dzierżoniowie w latach 2009-2014 na tle powiatu dzierzoniowskiego

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań z działalności PUP w Dzierżoniowie

Udział bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym to istotny wskaźnik charakteryzujący strukturę bezrobocia na analizowanym obszarze. W przypadku miasta Dzierżoniowa udział osób bezrobotnych będących w sile wieku wyniósł w 2014 roku 7,1%. Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest systematyczny spadek udziału osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym. Jak wskazują dane zaprezentowane w tabeli 23 wartość wskaźnika ogółem w 2004 roku była zatrważająco wysoka i wynosiła 17,3%.

Tabela 23. Udział bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnych w mieście Dzierżoniowie w latach 2009-2013 (w %)

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2004	17,3	16,8	17,8
2005	17,1	16,7	17,5
2006	14,8	13,7	5,8
2007	12,3	11,3	13,3
2008	10,6	9,9	11,3
2009	11,9	11,9	11,9
2010	10,8	10,6	11
2011	9	8,1	9,9
2012	9,5	9,2	9,9
2013	9,2	8,7	9,8
2014	7,1	6,8	7,4

Źródło: Opracowanie na podstawie BDL/GUS

Szczególną uwagę w zakresie analizy struktur bezrobocia ze względu na wiek bezrobotnego należy zwrócić na dwie kategorie wiekowe bezrobotnych:

1. grupę osób bezrobotnych w wieku 24 lat i mniej,
2. grupę osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

Analizy bezrobocia wykazują, że młody wiek stanowi dla wielu osób utrudnienie w zdobyciu pracy. Często zdobyte przez osobę młodą kwalifikacje zawodowe nie zawsze są cenione rynkowo, czego powodem może być brak dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Młody wiekiem bezrobotny nie ma też stawianego jako warunek pracy doświadczenia na danym stanowisku. Podobnie jak ludzie młodzi osoby powyżej 55 roku życia są zagrożone brakiem dostępu do korzystnej lokalizacji na rynku pracy. W ich przypadku argumenty przesądzające o tej sytuacji mają nieco inny charakter. Dysponują oni zazwyczaj znacznym doświadczeniem zawodowym, ale barierą jest brak nowoczesnego, wymaganego na rynku pracy wykształcenia oraz brak pożądanых rynkowo kwalifikacji. Ze względu na bariery mentalne ludziom starszym trudniej jest podjąć decyzję o przekwalifikowaniu i zdobyciu nowych kwalifikacji, dopasowanych do aktualnych potrzeb rynku pracy.

Tabela 24. Bezrobotni bez prawa do zasiłku

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	% udział bezrobotnych bez prawa do zasiłków
2010	1810	75,5
2011	1440	72,6
2012	1516	73,1
2013	1544	77,8
2014	1147	76,5

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Dzierżoniowie

5.3. Pomoc społeczna

5.3.1. Wybrane formy pomocy społecznej oraz ich odbiorcy

Działania samorządu lokalnego w zakresie pomocy społecznej są jednymi z najbardziej złożonych z punktu widzenia organizacyjnego i finansowanego. Z uwagi na złożoność zagadnienia niejednokrotnie pojawia się duży problem w zakresie identyfikacji zjawisk związanych z patologiami społecznymi, ubóstwem, wykluczeniem społecznym czy też bezdomnością. Niejednokrotnie statystyka publiczna w tym zakresie jest niepełna i nie odzwierciedla skali problemów związanych z analizowanym zagadnieniem. W zakresie diagnozy sfery społecznej posłużono się w zasadniczym stopniu danymi uzyskanymi z Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie oraz publicznej statystyki Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizę funkcjonowania pomocy społecznej w Dzierżoniowie należy rozpatrywać w dwóch aspektach organizacyjnych:

1. Świadczeń finansowych, do których zaliczyć należy m.in. zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy oraz zasiłek stały.
2. Świadczeń pozafinansowych.

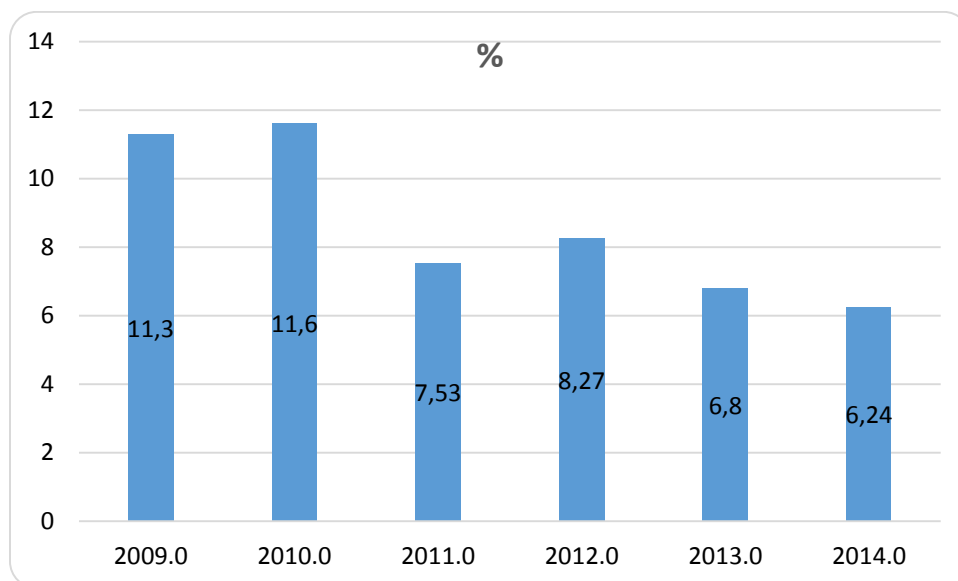
Jak wynika z danych pochodzących z OPS w Dzierżoniowie nieznacznie spada liczba corocznie przyznawanych świadczeń finansowych swoim klientom.

Tabela 25. Liczba rodzin korzystająca z wybranych świadczeń finansowych w latach 2009-2014

Rok	Liczba rodzin uzyskujących wsparcie z tytułu:					Świadczeń pielęgnacyjnych (l. osób)
	Ustawy o pomocy społecznej	Ustawy o świadczeniach rodzinnych i ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	Świadczeń rodzinnych	Funduszu alimentacyjnego	Ustawy o dodatkach mieszkaniowych	
2009	1197	1853	1564	286	1100	-
2010	1201	1864	1574	290	948	100
2011	1220	1880	1596	284	948	152
2012	1268	1880	1583	297	863	174
2013	1090	1790	1502	288	942	72
2014	1032	1819	1536	283	1009	-

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Rycina 7. Procentowy udział osób objętych wsparciem systemu pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Dzierżoniowa

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z OPS

Do najważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w mieście zaliczyć należy bezrobocie i ubóstwo. Mimo, iż liczba rodzin, którym udzielone zostało wsparcie z tego właśnie powodu spadła na przestrzeni ostatnich lat o ponad połowę, to nadal kwestie te stanowią znaczący problem społeczny. W latach 2009-2014 wzrosła także dwukrotnie liczna osób ciężko chorych, niepełnosprawnych oraz bezdomnych. To właśnie powód bezdomności w Dzierżoniowie przybrał w ostatnich latach na sile.

Tabela 26. Najważniejsze powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w latach 2009-2014 (liczba rodzin)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobocie	1434	850	886	756	657	576
Ubóstwo	1178	1041	1056	1018	567	691
Długotrwała lub ciężka choroba	227	290	320	394	375	447
Niepełnosprawność	202	333	400	313	335	367
Alkoholizm	230	206	175	184	117	124
Bezdomność	14	44	66	58	56	65
Przemoc w rodzinie		97	88	80	9	7
Narkomania	1	2	1	3	5	8

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Jak wskazują przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie kategoria klientów pomocy społecznej poszerza się. Należy zdawać sobie sprawę, że pomoc społeczna to nie tylko świadczenia dla najbiedniejszych, czy dysfunkcyjnych rodzin. Wsparcie socjalne stanowi trzon pracy Ośrodka, jednak realizuje on także działania i świadczenia skierowane do wszystkich mieszkańców, bez względu na dochód, czy sytuację rodziny (np. zasiłek pielęgnacyjny wypłacany bez względu na dochód z tytułu posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, świadczenie pielęgnacyjne bez względu na dochód, wypłacane osobom sprawującym bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, becikowe, grupy wsparcia, wolontariat, terapia psychologiczna).

Zauważana jest zwiększająca się liczba odbiorców poza finansowych form pomocy świadczonych przez OPS. Do najważniejszych działań należy zaliczyć w tym miejscu:

1. Praca socjalna
2. Poradnictwo specjalistyczne
3. Zapewnienie posiłku
4. Usługi opiekuńcze
5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi
6. Dom pomocy społecznej
7. Inne

Tabela 27. Wybrane formy pomocy niefinansowej w latach 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin objęta pracą socjalną	568 (l. os)	640 (l. os)	121 (l. os)	471	476	886
Liczba prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty”	-	50	27	44	75	114
Liczba rodzin wspieranych przez asystenta rodziny	-	-	18	15	27	49
Liczba kontraktów socjalnych	56	91	39	76	39	90
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	-	-	5	6	9	7
Udzielenie schronienia (l. os)	14	14	21	20	31	26

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie

Szczególnego podkreślenia wymaga fakt istotnego wzrostu liczby rodzin obejmowanych pracą socjalną z 476 w 2013r. do 886 w 2014r. Pracownicy socjalni przeprowadzili 414 wywiadów w 2014r. na potrzeby inne niż pomoc finansowa Klientom

OPS. Liczną grupę osób obejmowanych pomocą przez tutejszy ośrodek stanowią Klienci nieubezpieczeni zdrowotnie, którzy na skutek nagłych zdarzeń trafiają do placówek medycznych, gdzie udzielana jest im pomoc. Wszystkie tego typu zdarzenia trafiają do OPS celem ustalenia uprawnień do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Osoby te nie są wykazywane w sprawozdawczości OPS – ponieważ jest to zadanie zlecone z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, natomiast wkład pracy w działania zmierzające do ustalenia prawa do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych jest znaczący.

Kolejnym istotnym problemem pomocy społecznej jest rosnąca liczba rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którym w kontekście ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej ośrodek zapewnia wsparcie zarówno w czasie sprawowania opieki nad dziećmi, jak również w przypadku ich umieszczenia w pieczy zastępczej. Ta grupa odbiorców ośrodka w większości nie korzysta ze świadczeń finansowych. Kolejnym istotnym problemem dostrzeganym w mieście jest rosnąca liczba eksmisji z lokali mieszkalnych, a tym samym wzrost liczby osób bezdomnych. O ile aktualnie w statystykach nie uwidacznia się on jako kluczowy to jednak w perspektywie lat realizacji strategii z pewnością przełoży się na znaczące koszty. Osoby bezdomne żyjące w trudnych warunkach (altanki działkowe, pustostany, dworzec, garaże, klatki schodowe), często odmawiające pomocy lekarskiej oraz socjalnej, z powodu złego stanu zdrowia staną się (w perspektywie obowiązywania „nowej” strategii) potencjalnymi klientami pomocy społecznej do objęcia wsparciem w formie instytucjonalnej tj. Dom Pomocy Społecznej. Szczególny problem w tym zakresie dotyczy osób bezdomnych w podeszłym wieku, chorych, niepełnosprawnych. Osoby te nie mogą być kierowane do schronisk, dla osób bezdomnych.

5.3.2. Uzależnienia dzieci i młodzieży

Zagadnienia związane z występującymi na terenie miasta Dzierżoniowa problemami alkoholowymi oraz używania narkotyków i środków psychoaktywnych przez osoby młode zidentyfikowane zostały w toku dwóch badań społecznych realizowanych w mieście. Wyniki raportów: „Środowiskowa profilaktyka uzależnień, monitorowanie problemów alkoholowych narkotycznych i przemocowych oraz stosowania dopalaczy na terenie miasta Dzierżoniów w latach 2008 – 2011- 2014r.” oraz raport z ogólnopolskiego badania ankietowego „Młodzi i substancje psychoaktywne” przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów dostarczają szczegółowej wiedzy o badanych zjawiskach na terenie miasta.

Najważniejsze wnioski dot. problemów alkoholowych na terenie gminy:

- W opinii respondentów na terenie miasta występuje zrównoważenie podaży i popytu alkoholu - jedynie 45,8% respondentów opowiedziało się z nadpodażą (2011- 74,5%, 2008 – 78,9%). Można zauważyć dalszą tendencję spadkową nadpodaży.
- Respondenci potwierdzili spadek wskaźnika obserwowanej ilości występowania dorosłych osób nietrzeźwych – 57,8% (2011- 87,4%, 2008 – 74,9%)
- Zahamowaniu uległ wskaźnik wzrostu ilości używającej alkoholu młodzieży pozaszkolnej – 66,3% (2011 -89,4%, 2008 – 80,4%).
- W opinii dorosłych w mieście dominuje nadal młodzieżowy wzorzec spożycia alkoholu oparty na połączeniu piwa i wina,
- Nastąpił dalszy spadek poczucia zagrożenia ze strony osób nietrzeźwych – 23,6% (2011 - 40,5%, 2008 – 50,8%)
- Występuje nadal przekraczająca średnią ilość osób używających alkoholu w losowej próbie (niski wskaźnik realnych abstynentów)
- Wskaźnik odsetka osób używających alkoholu w próbie odnosi się wyłącznie do grup wiekowych reprezentowanych w próbie i nie może być przenoszony na populację ogólną mieszkańców gminy.
- Stwierdzono niestety ponowny wzrost zjawiska sprzedaży alkoholu niepełnoletnim 19,5% (2011- 11,6%, 2008 – 22,1%) szczególnie widoczny w rejonie 4 – Wrocławska -26%

Wnioski dotyczące problemów narkotycznych dotyczą głównie:

- Zmniejszenia się widocznych dla znacznej grupy respondentów, przejawów problemów narkomanii w mieście - z 72% na 32,1%
- Pojawiania się na terenie miasta w opinii respondentów różnorodnych narkotyków – bez wskazania dominujących
- Występowania pojedynczych miejsc spotkań używającej środków młodzieży - nadal na poziomie znacznie poniżej średniej w regionie
- Znacznego spadku wskaźnika przyrostu używającej środków młodzieży
- Podwyższonego wskaźnika występowania młodzieży używającej środków w rejonie Kilińskiego
- Sporadycznego występowania stałych miejsc spotkań używającej środków młodzieży
- Nieznacznego wzrostu zauważalnej działalności dealerów.

Wnioski dotyczące problemów przemocy

- Utrzymuje się wskaźnik występowania przemocy wobec dzieci i młodzieży – 43,7% (2011 - 42,2%, 2008 – 69,3%)
- Sprawcami przemocy są nadal w kolejności starsza młodzież, dorośli i rówieśnicy ofiar.

Wyniki badania „Młodzi i substancje psychotropowe” dotyczące stosowanych przez dzieci i młodzież używek wskazują, iż w kontekście palenia przez młodzież papierosów, picia alkoholu oraz palenia marihuany i zażywania dopalaczy należy stwierdzić, że papierosy nadal stanowią problem, który jest kumulowany przez alkohol i narkotyki. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów najczęściej sięgają po papierosa w okresie przejścia ze szkoły podstawowej do gimnazjum. Podobnie jest z sięganiem po alkohol, narkotyki i dopalacze. Główną motywacją do zażywania tychże środków jest środowisko koleżeńskie. Dotyczy to wszystkich sfer, zarówno palenia papierosów, picia alkoholu, jak również palenia marihuany i zażywania dopalaczy, chociaż uczniowie, głównie szkoły podstawowej, podkreślają, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. Nie bez znaczenia pozostaje fakt przysłowiowej lampki szampana w noc sylwestrową. Być może staje się to przyzwoleniem dla młodych, wchodzących w życie ludzi.

W kontekście badań nad młodzieżą w zakresie zażywania substancji psychoaktywnych należy zastanowić się nad problemem grupy odniesienia i wpływu, jaki wywiera na podejmowane w niniejszym raporcie problemy społeczne. Stawiając w korespondencji zagadnienie zażywania środków psychoaktywnych z opinią o zażywaniu środków przez młodzież należy stwierdzić, że dużą rolę może odgrywać grupa odniesienia. Młodzi ludzie częściej wskazują, że „ktoś coś robi” niż sami się przyznają do tego, że np. palą papierosy, piją alkohol. Poza tym warto zastanowić się nad problemem dostępności papierosów i alkoholu przez badaną młodzież. Zgodnie z deklaracjami badani nie mają dużych problemów z zakupem papierosów oraz alkoholu mimo tego, że sprzedaż zarówno papierosów jak i alkoholu osobom do 18 roku życia jest w Polsce zabroniona. Odnosząc się do zagadnienia skutków jakie może wywołać nadmierne spożycie alkoholu należy jednocześnie dołożyć wszelkich starań w celu edukacji młodzieży o negatywnych skutkach palenia papierosów i picia alkoholu z jednoczesnym edukowaniem osób dorosłych, które mogą być gwarantem przestrzegania prawa. Podobne rozwiązania mogą być zastosowane w odniesieniu do marihuany i dopalaczy. Z jednej strony należy dołożyć wszelkich starań do prawnego zagwarantowania zakazu sprzedaży tych substancji połączonego z egzekwowaniem prawa. Niezwykle ważne jest edukowanie młodzieży i dorosłych o negatywnych skutkach zażywania

tych uzależniających szkodliwych substancji. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez opracowanie kampanii społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem papierosów, piciem alkoholu, czy też paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

5.4. Instytucje i organizacje z zakresu polityki społecznej w mieście Dzierżoniowie oraz najważniejsze działania.⁴

Działalność Urzędu Miasta w Dzierżoniowie w obszarze polityki społecznej realizowana była na przestrzeni 2010-2014 r. poprzez współudział oraz koordynację działań jednostek i organizacji pozarządowych, które w oparciu o swoje cele statutowe zobowiązane były do świadczenia pomocy społecznej. Z uwagi na to, że każda z organizacji powołana została do świadczenia pomocy z różnych dziedzin, można było zapewnić kompleksowe i komplementarne wsparcie dla osób i rodzin potrzebujących zamieszkałych na terenie Dzierżoniowa.

Głównym realizatorem polityki społecznej w Dzierżoniowie jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Samodzielnymi jednostkami organizacyjnymi miasta są również Dzienny Dom Pomocy Społecznej i Środowiskowy Dom Samopomocy w Dzierżoniowie.

Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jest przede wszystkim organizatorem, koordynatorem i wykonawcą zadań z zakresu pomocy społecznej podejmowanych na rzecz mieszkańców Dzierżoniowa, określonych w przepisach prawa, jako zadania własne gminy, zadania zlecone gminie oraz zadania z zakresu administracji rządowej. Na tej podstawie realizował zadania związane m.in. z dodatkami mieszkaniowymi, stypendiami socjalnymi świadczeniami rodzinnymi i alimentacyjnymi, postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych. OPS realizował także zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mające na celu zapewnienie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, chociażby poprzez wdrożenie do pracy z rodziną asystentów rodziny. OPS wypełniając ustawowe i statutowe zobowiązania działał w oparciu o nowoczesne metody i techniki pracy socjalnej nakierowanej na zapobieganie, łagodzenie skutków i przewyżyczenie zjawisk społecznych: ubóstwa,

⁴ Opracowanie na podstawie materiałów Wydziału Infrastruktury Społecznej Urzędu Miasta w Dzierżoniowie

bezrobocia, chorób i przemocy oraz koncentruje się na reintegracji społecznej (podejmował działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, kształcenia umiejętności społecznych i zaradności życiowej, w tym umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem domowym). Klienci dzierzoniowskiego OPS-u otrzymywali pomoc interdyscyplinarną. W ośrodku uruchomiono popołudniowe dyżury pracowników socjalnych i dzielnicowych, zatrudniono psychologa i asystentów rodziny, oddzielono też pracę socjalną od pomocy finansowej. Ośrodek zapewniał ponadto bezpłatną pomoc prawną. Ponadto organizował kampanie dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy w rodzinie czy prowadził grupy wsparcia, warsztaty, prelekcje i konferencje dla dorosłych. Efekty kompleksowego podejścia do rozwiązywania problemów powodują, że w Dzierżoniowie maleje liczba rodzin wymagających stałej pomocy, z drugiej zaś strony następuje wyraźna poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem. Dzieje się to dzięki prowadzonym działaniom mającym na celu wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej, zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie, integrację ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie oraz stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Na gruncie pomocy społecznej działała również **Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)** w Dzierżoniowie, który powstał jako odpowiedź środowiska lokalnego na potrzebę wsparcia osób chorych i niepełnosprawnych psychicznie na terenie Dzierżoniowa uzupełniając tym samym sferę pomocy społecznej o działania ukierunkowane na pomoc osobom psychicznie chorym. Podstawowym zadaniem ŚDS jest zapewnienie osobom zaburzonym psychicznie (TYP A) i niepełnosprawnym intelektualnie (TYP B) oparcia społecznego pozwalającego im na zaspokojenie ich potrzeb życiowych, usamodzielnienie i integrację społeczną, rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia powszechnie dostępnych w danej społeczności ról społecznych. Działania te opierały się w głównej mierze na terapii zajęciowej oraz uczestnictwie podopiecznych w przedsięwzięciach kulturalno - rekreacyjnych, nawiązano współpracę z placówkami służby zdrowia psychicznego m.in. ze Szpitalem im. A. Sokołowskiego w Wałbrzychu – Oddział Psychiatryczny, co zaowocowało spotkaniami tematycznymi np. Szkolenie dla pracowników socjalnych - „Praca socjalna z osobami z zaburzeniami psychicznymi – znaczenie i rola rehabilitacji psychiatrycznej” oraz prowadzona była przez psychologa klinicznego grupa wsparcia dla rodzin, opiekunów i

przyjaciół osób zaburzonych psychicznie oraz niepełnosprawnych intelektualnie. W efekcie podejmowanych działań następowała systematyczna poprawa funkcjonowania podopiecznych w wyniku indywidualnych, grupowych i środowiskowych oddziaływań terapeutyczno – aktywizacyjno – rewalidacyjnych. O potrzebie wsparcia tej grupy osób świadczyło rosnące zapotrzebowanie, czego efektem było zwiększenie liczby miejsc w placówce z 30 do 38.

Jednostką organizacyjną działającą na gruncie pomocy społecznej jest również **Dzienny Dom Pomocy Społecznej (DDPS)**, który utworzony został w celu wypełniania zadań z zakresu pomocy seniorom, a w szczególności miał na celu podnoszenie jakości usług aktywizacji społecznej i zdrowotnej seniorów, propagowanie wartości samostanowienia i godności, kultywowanie dobrodziejstwa tradycji oraz budowanie relacji międzypokoleniowych. Jako ośrodek wsparcia, DDPS ukierunkowany jest na aktywizację osób starszych, poprzez rozwijanie ich kompetencji społecznych, organizacyjnych czy komunikacyjnych, a akcent zajęciowy położony był generalnie na stabilizację zdrowotną podopiecznych. Wymiernym efektem działań było podjęcie inicjatywy utworzenia Gminnej Rady Seniorów przy Radzie Miejskiej Dzierżoniowa oraz wstąpienie w ramy Dolnośląskiego Forum Pomocy Społecznej. Szerokie spektrum działań dotyczyło również osób niepełnosprawnych i emerytów, którzy nie tylko z DDPS otrzymywali wsparcie.

Oprócz jednostek publicznych w sferze pomocy społecznej działają również organizacje pozarządowe: **Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (TPD)** oraz **Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS)** prowadzone od 2013 r. przez Manufakturę Inicjatyw Obywatelskich. Działalność pierwszej z organizacji skierowana była do dzieci w wieku od 2,5 lat, młodzieży oraz ich rodzin, które to pochodzą z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i uzależnieniami, doświadczających przemocy domowej. Towarzystwo zapewnia 90 miejsc, a podopieczni objęci są następującym wsparciem: pomoc w nauce szkolnej, zagospodarowanie czasu wolnego, udział w zespołach zainteresowań, uczestnictwo w konkursach i imprezach środowiska lokalnego, organizację zajęć w okresie ferii zimowych i letnich, dożywianie oraz pomoc rzeczową i żywnościową, a także udzielanie rodzicom pomocy w sprawowaniu opieki nad dziećmi, wychowaniu i kształceniu oraz na inicjowaniu działań w zakresie wspierania rodziny. TPD prowadzi także edukację w zakresie profilaktyki społecznej, w tym profilaktyki uzależnień; udziela doraźnej pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej, a współpraca z rodzinami realizowana była przez pedagoga rodzinnego. Pełnione były również dyżury specjalistów: psychologa, prawnika, funkcjonariusza Komendy Powiatowej Policji, pedagoga rodzinnego, logopedy. Pomaga to rozwiązywać problemy wychowawcze, rodzinne, związane z agresją zarówno dzieci jak i

dorosłych oraz przemocą wobec domowników i rówieśników. W celu zapewnienia kompleksowej pomocy TPD współpracuje ze szkołami podstawowymi i gimnazjami, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, PCK, Komendą Powiatową Policji, sądem oraz lokalną administracją publiczną. Z kolei w wyniku wygranego w 2013 r. konkursu przez organizację pozarządową na prowadzenie Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS), organizacja ta świadczyła kompleksowe, zintegrowane usługi na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z zakresu integracji, reintegracji społecznej, aktywizacji społecznej i zawodowej, pomocy społecznej, prawnej oraz animacji społecznej. Oferowała zarówno spotkania grupowe w formie warsztatów oraz indywidualne w postaci konsultacji, doradztwa czy terapii, a działania skierowane były w szczególności do: rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej, osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób zagrożonych zwolnieniem z pracy, seniorów, młodzieży, grup nieformalnych, sąsiedzkich czy organizacji pozarządowych.

Działający przy Towarzystwie Pomocy Dzieciom **Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)** świadczy poza tym pomoc w rozwiązywaniu kryzysu psychicznego i problemów życiowych. Ośrodek oferuje także konsultacje małżeńskie i rodzinne. Pomoc udzielana w ośrodku jest bezpłatna, ponieważ dyżury specjalistów oraz zajęcia finansowane są z budżetu miasta. Z usług Ośrodka Interwencji Kryzysowej mogą korzystać mieszkańcy znajdujący się w nagłym lub przewlekłym kryzysie, członkowie rodzin dotkniętych przemocą domową, alkoholizmem, osoby przeżywające trudności małżeńskie/partnerskie lub trudności w kontaktach z dziećmi, przeciążone psychicznie, obciążone następstwami wielu trudnych zdarzeń w życiu swoim i rodziny, żyjące w stanie przewlekłego stresu, a także ofiary, świadkowie i uczestnicy wypadków drogowych, pożarów, katastrof przemysłowych i naturalnych. OIK zapewnia kompleksową pomoc psychologiczną i prawną, interweniuje w nagłych zdarzeniach i przeżyciach traumatycznych, prowadzi grupy wsparcia. Podejmuje również działania profilaktyczne przez propagowanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi i współpracuje z różnymi instytucjami w zakresie rozwiązywania problemu przemocy i realizacji procedury niebieskiej karty. Ośrodek prowadzi też zajęcia psychoedukacyjne podnoszące kompetencje wychowawcze rodziców i opiekunów. Te zajęcia prowadzone są w oparciu o program "Szkoła dla rodziców i wychowawców" oraz "Jak radzić sobie z trudnymi zachowaniami u dzieci" C.Sutton.

Działania podejmowane w oparciu o przyjęte strategie i programy ukierunkowane są głównie na rzecz rodzin zagrożonych dysfunkcjami, które są objęte polityką socjalną na mocy

ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednakże aby można było mówić o komplementarnych działaniach mających na celu wspieranie rodzin, niezbędne jest wdrożenie programu obejmującego oddziaływanie również rodziny, które często znajdują się w trudnej sytuacji życiowej czy materialnej z uwagi na wielodzietność, a nie przysługuje im pomoc wynikająca z przepisów prawa, z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowe lub brak spełnienia innych warunków uprawniających do otrzymania takiego wsparcia. Uznając, że rodzina, zwłaszcza wychowująca większą liczbę dzieci, wymaga szczególnego wsparcia publicznego, niezbędne jest wdrożenie programu dla rodzin wielodzietnych, w ramach którego prawo do jego skorzystania będzie przysługiwało niezależnie od uzyskiwanego dochodu. Odpowiedzią Miasta Dzierżoniowa w zakresie wsparcia rodzin wielodzietnych w procesie wychowawczym i edukacyjnym oraz umożliwienia im pełnego korzystania z dóbr sportowych, kulturalnych i innych jest program "Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny". W dniu 29.10.2013 r. podjęta została uchwała w sprawie przystąpienia do opracowania Programu „Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny”, jako elementu lokalnej polityki rodzinnej wspierającego rodziny wielodzietne i poprawiającego sytuację demograficzną w mieście. Podjęta inicjatywa była o tyle istotna, że wpisuje się w Program Polityki Rodzinnej „Dobry Klimat dla Rodziny” prowadzony przez Prezydenta RP, który doceniając podjęte działania, uczestniczył w sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa. „Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny” jest odpowiedzią na pozytywny wpływ jaki wnoszą duże rodziny w rozwój gospodarczy i społeczny Miasta Dzierżoniowa.

Realizacja Programu „Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny” nastąpiła w II półroczu 2014 roku, co związane było z przyjęciem programu na podstawie Uchwały 26 maja 2014 roku. W tym okresie wsparciem objętych zostało 148 rodzin, z czego 109 to rodziny posiadające 3 dzieci. W realizację programu zaangażowanych było 8 parterów publicznych (najważniejsze jednostki organizacyjne z obszaru kultury i edukacji) oraz 14 prywatnych oferujących szereg zniżek dla uczestników programu na zakup licznych usług i produktów.

Instytucje działające w sferze pomocy społecznej biorą udział w licznych projektach, akcjach wspierających aktywność socjalną, konkursach oraz są aktywnym uczestnikiem życia lokalnego. Świadczy o tym status finalisty konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania 2011” jaki zdobył Ośrodek Pomocy Społecznej w dziedzinie - usługi społeczne – organizowanego przez Związek Miast Polskich w partnerstwie ze Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP oraz Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji. Projekt dot. problematyki osób starszych, który został ponadto przedstawiony jako dobra praktyka w

brosturze pokonkursowej promującej najciekawsze rozwiązania. Opis tej praktyki został również dołączony do Bazy Dobrych Praktyk Zarządczych Samorządu, jaką prowadzą wspólnie ogólnokrajowe organizacje samorządowe.

Ponadto 19 grudnia 2012 r. podczas spotkania Pary Prezydenckiej z Rodzinami w Pałacu Prezydenckim zostały ogłoszone Nominacje w Konkursie „Dobry Klimat dla Rodziny”. Z blisko 250 różnorodnych inicjatyw samorządów wspierających rodziny, Kapituła Konkursu wyłoniła 15 Nominowanych do Nagrody Pary Prezydenckiej. Wśród 15 nominowanych znalazł się Dzierżoniów w kategorii: DOBRY KLIMAT DLA RODZINY, za działania na rzecz klientów pomocy społecznej i odwagę w kreowaniu wizerunku pomocy społecznej.

W celach maksymalnego wykorzystania możliwości odnośnie oferowania mieszkańcom pomocy w sferze pomocy społecznej wielokrotnie aplikowano o środki zewnętrzne. W latach 2010-2011r. realizowany był projekt „Dajemy szansę” współfinansowany z UE w ramach priorytetu VII Promocja integracji społecznej, działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji poddziałanie: 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. W ramach projektu podejmowano działania zmierzające do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez podnoszenie kompetencji zawodowych przydatnych na rynku pracy, przygotowanie uczestników do poszukiwania zatrudnienia, rozwijaniu kompetencji społecznych oraz rodzicielskich. W projekcie wzięło udział 70 uczestników. Osoby uczestniczące w szkoleniach miały zapewnione podręczniki i materiały dydaktyczne. Koszt projektu wyniósł 280 896,00 zł.

W 2010 roku realizowany był projekt konkursowy pt. "Bezpieczna przystań" wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin – współfinansowany z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Kwota dofinansowania wyniosła 17 000,00 zł. złotych. W ramach Projektu zostały przeprowadzone warsztaty, treningi i zajęcia terapeutyczne, dzięki którym osoby z zaburzeniami psychicznymi, korzystające ze wsparcia w Środowiskowym Domu

Samopomocy poszerzyły kompetencję w zakresie społecznego funkcjonowania, nabyły umiejętność korygowania zaburzeń związanych z funkcjonowaniem społecznym, zwiększyły wiarę we własne możliwości oraz zdobyły umiejętności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji interpersonalnych. W projekcie udział wzięło 30 podopiecznych.

Ponadto podejmowano szereg inicjatyw w formule partnerstwa, do których należało:

- Partnerstwo z Manufakturą Inicjatyw Obywatelskich w celu wyrównywania różnic międzypokoleniowych.
- Porozumienie z Fundacją Ekspert-Kujawy na przeprowadzenie profesjonalnego kursu komputerowego zakończonego egzaminem państwowym.
- Porozumienie z Fundacją Krzyżowa na działania z zakresu aktywizacji, oraz łączenia społeczności seniorów z miast: Dzierżoniowa i Świdnicy.

5.4.1. Organizacje pozarządowe

Liczba aktywnie działających w Dzierżoniowie organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne z roku na rok zwiększa się. Na podstawie danych zawartych w Programie Rozwoju Społecznego Dzierżoniowa w 2013 roku liczba organizacji pozarządowych wyniosła 64. Najlichnieszą grupę stanowią organizacje sportowe (17), stowarzyszenia i związki działające przy parafiach (9) oraz związki kombatanów, emerytów i rencistów, inwalidów wojennych (7). 6 organizacji działa na rzecz osób z niepełnosprawnościami, swoje działania kierują one do różnych grup wiekowych, różnorodne są również oferowane przez nie formy wsparcia, organizacje te prowadzą m. in. działalność edukacyjną, sportową i kulturalną. Również 6 organizacji działa w obszarze ochrony zdrowia i profilaktyki. Nieco mniej jest organizacji, które swoją główną działalność umiejscawiają w obszarze edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży, kultury oraz propagowania aktywnego wypoczynku poprzez uprawę ogrodów działkowych. W pozostałych obszarach działania podejmują jednostkowe organizacje.

Tabela 28. Liczba organizacji pozarządowych i podmiotów biorących udział w realizacji zadań publicznych 1000 mieszkańców

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba organizacji	1,704	1,773	1,815	1,834	1,974	2,048	2,160	2,18

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Rocznego programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

Zauważalny jest ponadto wyraźny wzrost liczby adresatów zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe na mocy Rocznych programów współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi. Dane te uwidaczniają wzrastającą rolę i coraz większe znaczenie organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych, również z obszaru pomocy społecznej.

Tabela 29. Liczba osób będących adresatami zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe

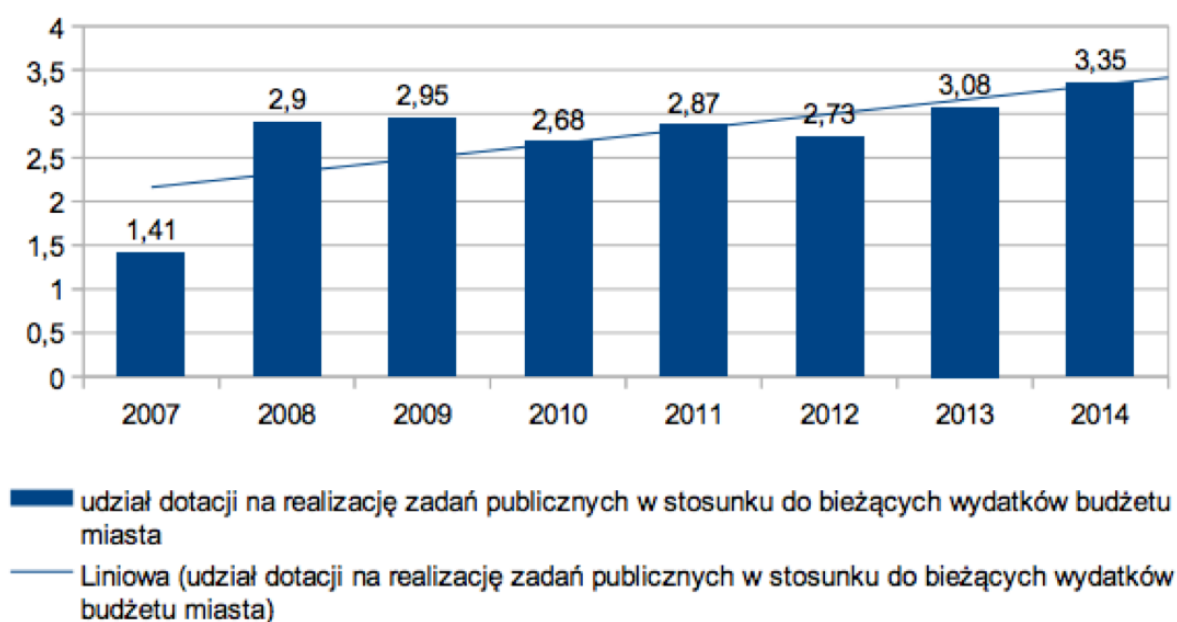
2011	2012	2013	2014
8862	13761	14518	16897

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Rocznego programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

Tabela 30. Udział dotacji na realizację zadań zleczanych organizacjom pozarządowym w stosunku do bieżących wydatków miasta

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
W tys zł	1125	1694	1802	2041	2203	2201	2323	2590
%	1,41	2,9	2,95	2,68	2,87	2,73	3,08	3,35

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Rocznego programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Rocznego programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2014 r

5.4.2. Opinia przedstawicieli organizacji pozarządowych na temat problemów społecznych występujących w mieście Dzierżoniowie

Badaniem ankietowym zostało objętych łącznie 30 przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na terenie Dzierżoniowa, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji pomocy społecznej, a także osób zaangażowanych w tworzenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Większość pytań miała charakter otwarty lub półotwarty, by nie narzucając respondentom zbyt wielkich ograniczeń poznać ich opinie, a przede wszystkim możliwe rozwiązania problemów społecznych trapiących ich miasto.

Zadaniem badanych było wskazanie największych problemów, które trapią Dzierżoniów, wskazanie obszarów, które tymi problemami są szczególnie objęte, a także rozpoznanie przyczyn tychże problemów, wskazanie możliwych rozwiązań oraz podmiotów, które byłyby w stanie takie działania przeprowadzić.

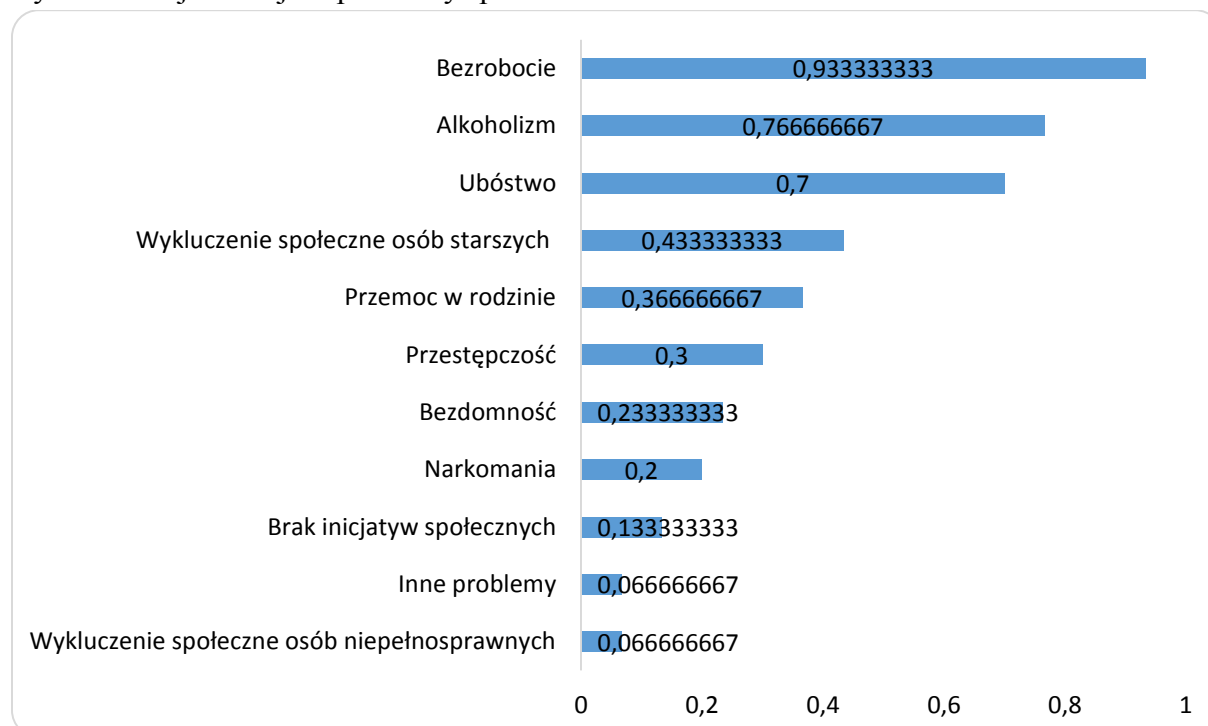
Na samym początku badani zostali poproszeni o wskazanie spośród zaproponowanej listy najważniejszych problemów społecznych, które najsilniej występują w Dzierżoniowie. Najważniejszym problemem w opinii respondentów jest bezrobocie, które wskazało 93,3% badanych. Obok bezrobocia dość często były wskazywane alkoholizm (76,7%) oraz ubóstwo (70%). Badani stosunkowo często wskazywali także takie problemy jak: wykluczenie społeczne osób starszych (43,4%), a także przemoc w rodzinie (36,7%) oraz przestępczość (30%).

W kolejnym pytaniu ankietowani mieli wskazać obszar terytorialny, na którym występuje szczególne nasilenie problemów społecznych. Badani wskazywali bardzo często okolice ulic Brzegowej i Nowowiejskiej oraz okolic centrum miasta. Sporo osób wskazywało cały obszar miasta, jako teren objęty przede wszystkim problemem bezrobocia. Niemniej jednak okolice właśnie wymienionych wcześniej ulic to najbardziej problematyczny obszar w Dzierżoniowie. To tutaj według badanych kumulują się problemy społeczne typu bezrobocie, alkoholizm czy ubóstwo.

Respondenci poproszeni także zostali o wskazanie możliwych przyczyn występowania problemów społecznych w Dzierżoniowie. W przypadku bezrobocia badani wskazywali najczęściej niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, brak miejsc pracy, a także elementy, które składają się na syndrom wyuczonej bezradności. Należy także zauważyć, że problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane i kolejne wynikają z poprzednich. Tak jest choćby w przypadku ubóstwa, które jest ściśle powiązane z bezrobociem, na co wskazywało wielu ankietowanych. Także problem alkoholizmu jest bardzo mocno związany z bezrobociem oraz

szeroko pojętym brakiem perspektyw życiowych. Problemy społeczne kumulują się i wzajemnie napędzają, co sprawia jednocześnie, że aby je rozwiązać trzeba działać kompleksowo.

Rycina 8. Najważniejsze problemy społeczne w Dzierżoniowie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Badani zostali także poproszeni o wskazanie działań, które należałoby podjąć, by zminimalizować poszczególne problemy społeczne w Dzierżoniowie. W przypadku bezrobocia respondenci wskazywali m.in. na programy podnoszące lub zmieniające kwalifikacje osób bezrobotnych, staże lub praktyki zawodowe, wsparcie gminy w tworzeniu miejsc pracy, szkolenia, tworzenie odpowiednich warunków dla inwestorów, czy też prowadzenie szeroko pojętej aktywizacji zawodowej. Z kolei rozwiązanie problemu ubóstwa jest ściśle powiązane z rozwiązaniem problemu bezrobocia. Problemy te winne być rozwiązywane łącznie. Problem alkoholizmu jest z kolei problemem dużo bardziej skomplikowanym. Należy podejmować działania o charakterze terapeutyczno-leczniczym, które skierowane będą nie tylko do osób od alkoholu uzależnionych, ale także do ich rodzin. Nie należy także zapominać, że wymienione wcześniej problemy nie istnieją w próżni i że także inne problemy społeczne są z nimi bardzo mocno powiązane. Niezbędna jest zatem wielowymiarowa i wieloetapowa interwencja, która pozwoli na zmiany społeczne.

Niewątpliwie niezmiernie ważne jest także wskazanie podmiotów, które podjęłyby się działań mających na celu minimalizację problemów społecznych. Badani wskazywali na takie instytucje jak urząd miasta, ośrodek pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, centrum aktywizacji społecznej, a także jednostki organizacyjne gminy (w tym np. szkolnictwo) oraz instytucje z wyższych poziomów: powiatowego, wojewódzkiego oraz krajowego. Respondenci wskazywali także, że bardzo mocno zaangażowani w rozwiązywanie problemów społecznych powinni być także sami mieszkańcy, gdyż większości problemów nie da się rozwiązać bez ich wsparcia.

Na samym końcu respondenci zostali poproszeni o wskazanie problemów, z którymi lokalny samorząd ma szczególny problem. Badani w dość zróżnicowany sposób wskazywali na różne problemy społeczne. Dość często wymieniano bezrobocie oraz problemy związane z nadużywaniem alkoholu. Pamiętać jednak należy, że pewne elementy są trudne do rozwiązania na poziomie lokalnym, a interwencje publiczne w zakresie ich rozwiązania muszą mieć wsparcie władz wojewódzkich i krajowych oraz przygotowane odpowiednie zaplecze, które pomoże takie problemy lokalnie rozwiązywać.

6. Analiza SWOT

Klasycznym narzędziem, stosowanym w analizie strategicznej w różnych kontekstach, jest zestawienie mocnych i słabych stron oraz określenie potencjalnych szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

- **S** – *Strengths (silne strony)*, wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego zagadnienia,
- **W** – *Weaknesses (słabe strony)*, wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego zagadnienia,
- **O** - *Opportunities (możliwości)*, wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany,
- **T** – *Threats (zagrożenia)*, wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo niekorzystnych zmian.

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie kluczowych informacji o potencjałach oraz o dostrzeganych barierach rozwojowych w obszarze polityki społecznej w mieście Dzierżoniów. Analiza zwraca uwagę jednocześnie na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. Na podstawie diagnozy obszaru wsparcie oraz warsztatów strategicznych

przeprowadzonych z Zespołem ds. opracowania niniejszej strategii wypracowane zostały poniższe tezy analizy SWOT.

MOCNE STRONY
Dobrze rozwinięta infrastruktura instytucji z obszaru pomocy społecznej
Dobrze zorganizowany i sprawny system pomocy społecznej
Profesjonalna i dobrze przygotowana merytorycznie kadra realizująca zadania w zakresie pomocy społecznej
Duże doświadczenie jednostek miejskich w zakresie realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej
Duży potencjał organizacji pozarządowych
Dobra koordynacja działań między instytucjami pomocy społecznej
Dobra współpraca między jednostkami z zakresu pomocy społecznej
Duża liczba aktywizujących form pomocy
Skuteczna realizacja zapisów strategicznych w zakresie pomocy społecznej
Efektywnie realizowana profilaktyka uzależnień wśród młodzieży
Dobrze funkcjonujące instytucje kultury i sportu w mieście
Wzrost świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie pojawiających się problemów i próby ich rozwiązywania
Wzrost zaufania osób potrzebujących do instytucji pomocy społecznej w mieście

SŁABE STRONY
Ograniczone środki finansowe na realizację celów polityki społecznej
Problem bezrobocia wśród osób bez kwalifikacji oraz długotrwale bezrobotnych
Wysoki poziom bezrobocia, w szczególności w grupie osób wieku do 25 roku życia oraz 50+
Starzejące się społeczeństwo
Negatywne zjawisko ujemnego salda migracji
Ubożenie osób starszych
Mała liczba mieszkań socjalnych
Wzrastająca liczba Niebieskich Kart

SZANSE

SZANSE
Poprawa skuteczności systemu pomocy społecznej w wyniku wdrażania bardziej efektywnych form pomocy
Wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej
Wzrost świadomości społecznej i poprawy sytuacji społecznej w wyniku procesu edukacji
Środki zewnętrzne na realizację zadań pomocy społecznej – nowa perspektywa finansowa UE
Stale doksztalcząca się kadra służb społecznych
Zwiększenie poziomu włączania społecznego w wyniku działalności instytucji kultury i sportu w mieście
Wzrastające znaczenie partycypacji społecznej w działalności samorządu
Rozwój organizacji pozarządowych i wolontariatu

ZAGROŻENIA
Postępujące zubożenia społeczeństwa – wysokie koszty utrzymania rodziny
Przyzwyczajanie i uzależnienie od pomocy społecznej
Roszczeniowe traktowanie pomocy społecznej przez klientów
Ograniczone środki finansowe na realizację planowanych zadań
Postępujące starzenie się społeczeństwa
Przekazywanie ustawowych zadań samorządom bez zagwarantowania środków finansowych
Zauważalny powszechny kryzys rodzin – pokoleniowe dziedziczenie problemów
Uzależnienia młodzieży (m.in. „Dopalacze”, uzależnienie od komputera) a przede wszystkim uzależnienia osób dorosłych
Niewydolność systemu pomocy społecznej w zakresie pomocy osobom uzależnionym
Negatywne skutki długotrwałego bezrobocia, utrudniającego wyjście z systemu pomocy społecznej – bezradność życiowa
Odpływ z miasta osób czynnych zawodowo
Trudności w pozyskaniu nowych inwestorów
Niższy poziom dochodów miasta
Pogłębianie się rozwarstwienia społecznego
Mało skuteczne rozwiązanie ustawowe (prawno – organizacyjne) w zakresie rozwiązywania problemów społecznych (m.in. przemoc rodzinna)
Brak narzędzi prawnych w zakresie pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi, ubezwłasnowolnionymi, samotnymi
Niska świadomość zagrożeń pojawiających się w szczególności w kontekście osób starszych i samotnych
Wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi w mieście

7. Misja i wizja polityki społecznej w mieście Dzierżoniowie

Określenie misji i wizji strategicznej to istotny krok w zakresie formułowania celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Misja polityki społecznej wskazuje docelowy stan, do którego zmierzają wszystkie podejmowane działania w obszarze polityki społecznej w Dzierżoniowie. Można założyć, iż misja polityki społecznej Dzierżoniowa wyznacza generalny cel jej istnienia poprzez określone zadania szczegółowe. W procesie określenia misji rozwojowej pomocne stają się pytania tj.:

- Do jakiego docelowego stanu zmierza polityka społeczna w mieście?
- Jaki jest cel istnienia polityki społecznej w mieście?
- Jaki jest główny cel jej dążeń?
- Jakie cele ma do osiągnięcia?
- Czyje i jakie potrzeby powinna zaspakajać?
- Jakie jest jej społeczne posłannictwo?

W wyniku przeprowadzonych warsztatów strategicznych z Zespołem ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Dzierżoniowa na lata 2016-2020 sformułowana została poniższa zwięzła misja polityki społecznej. Są to cztery priorytety, na których miasto Dzierżoniów zamierza skoncentrować lokalną politykę społeczną:

MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ:
WSPRACIE - RODZINA - INTERGRACJA - WSPÓŁPRACA

Wizję polityki społecznej Dzierżoniowa traktować należy jako taki obraz przyszłości, którego wykreowanie stanowi główny cel działań strategicznych. Wizja stanowi podstawową aspirację, wspólną dla wszystkich zaangażowanych w realizację Strategii. W wyniku dyskusji w ramach warsztatów strategicznych w procesie budowania strategii wskazana i podtrzymana została wizja określona w poprzedniej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2015:

WIZJA POLITYKI SPOŁECZNEJ DZIERŻONIOWA:
**DZIERŻONIÓW – MIASTO LUDZI, INSTYTUCJI I ORGANIZACJI
ODPOWIEDZIALNYCH ZA JEGO ROZWÓJ I KSZTAŁTOWANIE SPOŁECZEŃSTWA
OBYWATELSKIEGO.**

8. Cele strategiczne, operacyjne oraz działania

Istotnym założeniem metodycznym w procesie określenia celów Strategii było zachowanie spójności z dokumentem nadrzędnym jakim jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020. Wszystkie określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych cele i działania wpisują się w ramy strategiczne SZRLD, co znajduje swoje odzwierciedlenie w poniższej tabeli.

Tabela 31. Spójność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014 – 2020

Cele operacyjne SZRLDz na lata 2014-2020	2.5. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień (alkoholizm, narkomania) i przemocy domowej	2.7. Wychowanie prospołeczne i wsparcie systemu rodzinnego	2.8. Przeciwdziałanie zjawiskom długotrwałego bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz ubóstwa	2.9. Propagowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej seniorów
Cele operacyjne SRPSDz na lata 2016-2020	1.1. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zachowaniom agresywnym	2.1. Wzmacnianie więzi społecznych	3.1. Promocja aktywności zawodowej	4.1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej seniorów, niepełnosprawnych.
	1.2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie			4.2. Wsparcie i aktywizacja społeczna seniorów
	1.3. Wspieranie działań mających na celu wartości rodzinnych - rozwój młodego pokolenia			4.3. Włączanie społeczne osób z niepełnosprawnością
	1.4. Wpieranie rodzin z problemami w zakresie wypełniania swoich funkcji			

Tabela 32. Zestawianie celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w odniesieniu do celów operacyjnych Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020

Cele operacyjne Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Dzierżoniowa na lata 2016-2020		
	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Zadania
2.5. Przeciwdziałanie rozwojowi uzależnień (alkoholizm, narkomania) i przemocy domowej	1. Wzmacnianie potencjału rodzin z obszaru miasta Dzierżoniowa	1.1. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zachowaniom agresywnym	1.1.1. Organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży na temat negatywnych skutków zachowań agresywnych oraz skutecznych sposobów przeciwdziałania zachowaniom agresywnym,
			1.1.2. Organizowanie, w zależności od potrzeb form pomocy (<i>światlic środowiskowych, warsztatów umiejętności psychospołecznych</i>) dla dzieci i młodzieży szkolnej, usprawniających komunikację interpersonalną oraz konstruktywne rozwiązywanie trudności życiowych,
			1.1.3. Organizowanie akcji informacyjnych na temat szkodliwości używania środków zmieniających świadomość i uwrażliwiających społeczność lokalną na problem używania alkoholu przez dzieci i młodzież
			1.1.4. Szkolenia pracowników instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej i edukacji w zakresie problemów uzależnień i przemocy domowej
			1.1.5. Prowadzenie w zależności od potrzeb grup edukacyjnych i psychokorekcyjnych, grup wsparcia i samopomocy m.in. dla osób i rodzin obciążonych problemem uzależnienia i przemocy,
			1.1.6. Realizowanie programów profilaktycznych: - Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, - Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii
		1.2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1.2.1. Wzmocnienie współpracy i potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
			1.2.2. Organizowanie akcji informacyjnych na temat przeciwdziałania przemocy w

Cele operacyjne Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Dzierżoniowa na lata 2016-2020		
	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Zadania
2.7. Wychowanie prospołeczne i wsparcie systemu rodzinnego			rodzinie oraz dostępnych form wsparcia
			1.2.3. Organizowanie wsparcia specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, itp.) dla osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc w rodzinie,
			1.2.4. Szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego/ grup roboczych oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
		1.3. Wspieranie działań mających na celu wzmacnianie-wartości rodzinnych - rozwój młodego pokolenia	1.3.1. Wspieranie rodzin wielodzietnych z terenu miasta (m.in. Karta Dużej Rodziny)
			1.3.2. Promowanie pozytywnego wizerunku dużej i/ lub wielopokoleniowej rodziny,
			1.3.3. Wspieranie rodzin w procesie wychowywania dzieci (Pedagogizacja rodziców)
			1.3.4. Wspieranie działań edukacyjnych, sportowych i kulturalnych na rzecz dzieci i młodzieży, w tym pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
		1.4. Wpieranie osób, rodzin z problemami w zakresie wypełniania ról społecznych	1.4.1. Realizowanie zadań podnoszących kompetencje psycho-społeczne osób, rodzin z problemami,
			1.4.2. Wspieranie osób, samotnych, rodzin w zakresie zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych,
			1.4.3. Wspieranie rodziny poprzez instytucję asysty rodzinnej
2.6. Wspieranie i współpraca z NGO	2. Budowa kapitału społecznego	2.1. Wzmacnianie więzi społecznych	1.4.4. Rozwijanie systemu interwencji kryzysowej wobec rodzin
			2.1.1. Organizowanie spotkań integracyjnych, międzypokoleniowych (np. Dzień Matki, Dzień Babci i Dziadka, Mikołajki itd.) promujących znaczenie więzi społecznych
			2.1.2. Rozwijanie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej,
			2.1.3. Przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej ze względu na rasę, kulturę, wyznanie

Cele operacyjne Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Dzierżoniowa na lata 2016-2020		
	Cel strategiczny	Cele operacyjne	Zadania
2.8. Przeciwdziałanie zjawiskom długotrwałego bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz ubóstwa	3. Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia	3.1. Promocja aktywności zawodowej	3.1.1. Organizowanie kampanii promujących aktywność zawodową
			3.1.2. Rozwijanie współpracy jednostek samorządowych odpowiedzialnych za realizację polityki rynku pracy
			3.1.3. Organizowanie działań edukacyjnych oraz psycho-korekcyjnych, grup wsparcia i grup samopomocy dla osób dotkniętych m.in. problemem bezrobocia i ich rodzin,
			3.1.4. Współpraca w zakresie wymiany informacji, promocji inicjatyw na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych
2.9. Propagowanie działań na rzecz aktywizacji społecznej seniorów	4. Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych	4.1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej seniorów, osób z niepełnosprawnością	4.1.1. Organizowanie kampanii informacyjnych na temat dostępnych form wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością
			4.1.2. Realizowanie działań zwiększających świadomość społeczną dotyczących seniorów i osób z niepełnosprawnością
		4.2. Wsparcie i aktywizacja społeczna seniorów	4.2.1. Świadczenie usług dla seniorów
			4.2.2. Organizowanie integracyjnych spotkań seniorów
			4.2.3. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych oraz programów i projektów aktywizujących seniorów, osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny,
			4.2.4. Wspieranie i popularyzacja oferty spędzania czasu wolnego, rozwoju intelektualnego, aktywności fizycznej seniorów, zwłaszcza samotnych
		4.3. Włączanie społeczne osób z niepełnosprawnością	4.3.1 Świadczenie usług dla osób z niepełnosprawnością (w tym z zaburzeniami psychicznymi)
			4.3.1. Zwiększenie aktywności (społecznej, kulturalnej, sportowej) niepełnosprawnych mieszkańców miasta

Tabela 33. Zadania – Realizatorzy – Wskaźniki Realizacji SRPS 2016-2020

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
1.1. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zachowaniom agresywnym			
1.1.1. Organizowanie zajęć dla dzieci i młodzieży na temat negatywnych skutków zachowań agresywnych oraz skutecznych sposobów przeciwdziałania zachowaniom agresywnym	- Urząd Miasta - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Lokalne media - Poradnie - Policja - Straż Miejska - Kuratorzy	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, telewizyjnych bloków informacyjnych, itp.
1.1.2. Organizowanie, w zależności od potrzeb form pomocy (<i>światlic środowiskowych, warsztatów umiejętności psychospołecznych</i>) dla dzieci i młodzieży szkolnej, usprawniających komunikację interpersonalną oraz konstruktywne rozwiązywanie trudności życiowych	- Urząd Miasta, - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	- Centrum Aktywizacji Społecznej - Policja - Straż Miejska - Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba zorganizowanych form pomocy, - liczba osób objętych pomocą
1.1.3. Organizowanie akcji informacyjnych na temat szkodliwości używania środków zmieniających świadomość i uwrażliwiających społeczność lokalną na problem używania alkoholu przez dzieci i młodzież	- Urząd Miasta - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe - Placówki edukacyjne - Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna	- Lokalne media - Policja - Straż Miejska - Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba zorganizowanych akcji informacyjnych (np.: spotkań, prelekcji, konferencji, telewizyjnych bloków informacyjnych, i in.)
1.1.4. Szkolenia pracowników instytucji i organizacji działających na polu pomocy społecznej i edukacji w zakresie problemów uzależnień i przemocy domowej	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Centrum Aktywizacji Społecznej		- liczba szkoleń - liczba osób objętych szkoleniami
1.1.5. Prowadzenie w zależności od potrzeb grup edukacyjnych i psychokorekcyjnych, grup wsparcia i samopomocy m.in. dla osób i rodzin obciążonych problemem uzależnienia i przemocy	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Areszt Śledczy	- Poradnie	- liczba zorganizowanych grup - liczba osób objętych oddziaływaniem
1.1.6. Realizowanie programów profilaktycznych:	- Kompetentne jednostki zgodnie z		- liczba zrealizowanych działań z

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, - Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii	zapisami programów		poszczególnych programów
1.2.Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie			
1.2.1. Wzmocnienie współpracy i potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Zespół Interdyscyplinarny - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe	- Kuratorzy - Policja - Areszt Śledczy - PCPR	- liczba podpisanych porozumień - liczba spotkań instytucji i organizacji zajmujących się przemocą w rodzinie
1.2.2. Organizowanie akcji informacyjnych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz dostępnych form wsparcia	- Urząd Miasta, - Ośrodek Pomocy Społecznej, - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe, - Placówki oświatowe - Areszt Śledczy -Zespół Interdyscyplinarny	- Lokalne media - Poradnie - Policja - Straż Miejska - Kuratorzy - Centrum Aktywizacji Społecznej	- liczba zorganizowanych akcji, spotkań, prelekcji, konferencji, telewizyjnych bloków informacyjnych, itp.
1.2.3. Organizowanie wsparcia specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, itp.) dla osób doświadczających przemocy oraz osób stosujących przemoc w rodzinie	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Areszt Śledczy		- liczba zorganizowanych form wsparcia
1.2.4. Szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego/ grup roboczych oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej		- liczba zorganizowanych szkoleń - liczba osób objętych szkoleniami
1.3. Wspieranie działań mających na celu wzmacnianie wartości rodzinnych - rozwój młodego pokolenia			
1.3.1. Wspieranie rodzin wielodzietnych z terenu miasta (m.in. Karta Dużej Rodziny)	- Urząd Miasta - Organizacje pozarządowe	- Muzeum Miejskie - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Miejsko – Powiatowa Biblioteka Publiczna - Ośrodek Sportu i Rekreacji	- liczba rodzin posiadających Kartę Dużej Rodziny

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
		- Przedsiębiorcy lokalni - Placówki oświatowe	
1.3.2. Promowanie pozytywnego wizerunku dużej i/ lub wielopokoleniowej rodziny	- Urząd Miasta - Organizacje pozarządowe - Dzienny Dom Pomocy Społecznej	- Placówki oświatowe - Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba akcji/ kampanii promocyjnych
1.3.3. Wspieranie rodzin w procesie wychowywania dzieci (Pedagogizacja rodziców)	- Urząd Miasta - Centrum Aktywizacji Społecznej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci		- liczba osób objętych wsparciem - zastosowane formy wsparcia
1.3.4. Wspieranie działań edukacyjnych, sportowych i kulturalnych na rzecz dzieci i młodzieży, w tym pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	- Urząd Miasta - Placówki oświatowe - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Muzeum Miejskie - Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna - Organizacje pozarządowe		- liczba zrealizowanych działań
1.4. Wpieranie osób, rodzin z problemami w zakresie wypełniania ról społecznych			
1.4.1. Realizowanie zadań podnoszących kompetencje psycho-społeczne osób, rodzin z problemami	- Placówki oświatowe, - Organizacje pozarządowe, - Ośrodek Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Areszt Śledczy	- Policja, - Straż Miejska, - Poradnie psychologiczne – pedagogiczne	- liczba zadań - liczba osób, rodzin objętych wsparciem
1.4.2. Wspieranie osób, samotnych, rodzin w zakresie zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Społeczna Komisja Mieszkaniowa		- liczba osób, rodzin objętych wsparciem - zastosowane formy wsparcia
1.4.3. Wspieranie rodziny poprzez instytucję asysty rodzinnej	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej		- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta
1.4.4. Rozwijanie systemu interwencji	- Urząd Miasta		- liczba porozumień o współpracy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016 – 2020

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
kryzysowej wobec rodzin	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Organizacje pozarządowe - Placówki oświatowe - Społeczna Komisja Mieszkaniowa		
2.1. Wzmacnianie więzi społecznych			
2.1.1. Organizowanie spotkań integracyjnych, międzypokoleniowych (np. Dzień Matki, Dzień Babci i Dziadka, Mikołajki itd.) promujących znaczenie więzi społecznych	- Urząd Miasta - Placówki oświatowe - Organizacje pozarządowe, - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Środowiskowy Dom Samopomocy - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Muzeum Miejskie - Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Centrum Aktywizacji Społecznej	- liczba zorganizowanych spotkań,
2.1.2. Rozwijanie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej,	- Urząd Miasta, - Centrum Aktywizacji Społecznej - Organizacje pozarządowe, - Ośrodek Pomocy Społecznej - Środowiskowy Dom Samopomocy	- Placówki oświatowe	- liczba wolontariuszy
2.1.3. Przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej ze względu na rasę, kulturę, wyznanie	- Urząd Miasta - Placówki oświatowe - Organizacje pozarządowe		- liczba zrealizowanych przedsięwzięć
3.1. Promocja aktywności zawodowej			
3.1.1. Organizowanie kampanii promujących aktywność zawodową	- Urząd Miasta - Organizacje pozarządowe - Centrum Aktywizacji Społecznej	- Powiatowy Urząd Pracy	- liczba zorganizowanych akcji,
3.1.2. Rozwijanie współpracy jednostek samorządowych odpowiedzialnych za realizację polityki rynku pracy	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Powiatowy Urząd Pracy	- Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych - Centrum Aktywizacji Społecznej	- liczba wspólnie realizowanych działań

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
		- Placówki oświatowe	
3.1.3. Organizowanie działań edukacyjnych oraz psycho-korekcyjnych, grup wsparcia i grup samopomocy dla osób dotkniętych m.in. problemem bezrobocia i ich rodzin	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Organizacje pozarządowe - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Interwencji Kryzysowej - Areszt Śledczy	- Powiatowy Urząd Pracy	- liczba zorganizowanych grup - liczba osób objętych wsparciem
3.1.4. Współpraca w zakresie wymiany informacji, promocji inicjatyw na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych	- Urząd Miasta - Centrum Aktywizacji Społecznej - Ośrodek Pomocy Społecznej	- Powiatowy Urząd Pracy	- liczba realizowanych inicjatyw
4.1. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej seniorów, osób z niepełnosprawnością			
4.1.1. Organizowanie kampanii informacyjnych na temat dostępnych form wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością	- Urząd Miasta - Ośrodek Pomocy Społecznej - Środowiskowy Dom Samopomocy - Organizacje pozarządowe - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Straż Miejska	- Centrum Aktywizacji Społecznej - Policja	- liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych
4.1.2. Realizowanie działań zwiększających świadomość społeczną dotyczących seniorów i osób z niepełnosprawnością	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Środowiskowy Dom Samopomocy - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Muzeum Miejskie - Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna - Organizacje pozarządowe		- liczba zrealizowanych działań
4.2. Wsparcie i aktywizacja społeczna seniorów			
4.2.1. Świadczenie usług dla seniorów	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Dzienny Dom Pomocy Społecznej	- Centrum Aktywizacji Społecznej - Organizacje pozarządowe - Środowiskowy Dom Samopomocy	- liczba osób objętych wsparciem i zastosowanych form wsparcia
4.2.2. Organizowanie integracyjnych spotkań seniorów	- Środowiskowy Dom Samopomocy - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Organizacje Pozarządowe		- liczba zrealizowanych spotkań

Cel operacyjny i zadania	Główni realizatorzy	Partnerzy	Wskaźnik realizacji zadania
	- Miejsko – Powiatowa Biblioteka Publiczna - Muzeum Miejskie		
4.2.3. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych oraz programów i projektów aktywizujących seniorów, osoby z niepełnosprawnością oraz ich rodziny,	- Urząd Miasta		- liczba organizacji, którym przyznano wsparcie
4.2.4. Wspieranie i popularyzacja oferty spędzania czasu wolnego, rozwoju intelektualnego, aktywności fizycznej seniorów, zwłaszcza samotnych	- Urząd Miasta - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Środowiskowy Dom Samopomocy - Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Muzeum Miejskie - Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna - Organizacje Pozarządowe		- liczba zorganizowanych działań wspierających
4.3. Włączanie społeczne osób z niepełnosprawnością			
4.3.1 Świadczenie usług dla osób z niepełnosprawnością (w tym z zaburzeniami psychicznymi)	- Ośrodek Pomocy Społecznej - Środowiskowy Dom Samopomocy		- liczba osób objętych wsparciem i zastosowanych form wsparcia
4.3.1. Zwiększenie aktywności (społecznej, kulturalnej, sportowej) niepełnosprawnych mieszkańców miasta	- Dzienny Dom Pomocy Społecznej - Ośrodek Sportu i Rekreacji - Środowiskowy Dom Samopomocy - Dzierżoniowski Ośrodek Kultury - Muzeum Miejskie - Miejsko- Powiatowa Biblioteka Publiczna - Organizacje pozarządowe.	- Centrum Aktywizacji Społecznej - PCPR	- liczba form wsparcia

9. Finansowanie i zarządzanie Strategią

Środki finansowe przeznaczone na realizację strategii będą pochodzić z następujących źródeł:

- środki finansowe z budżetu Miasta Dzierżoniowa,
- środki finansowe z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych,
- inne dostępne źródła, zależnie od pojawiających się możliwości.

Zarządzanie Strategią

Skuteczne wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020, która zakłada realizację działań w różnych obszarach i przez różne instytucje i organizacje działające na polu pomocy społecznej, wymaga odpowiedniej koordynacji oraz systematycznej oceny i aktualizacji. Kluczową rolę w procesie zarządzania Strategią pełnić będzie Zespół ds. wdrażania Strategii, w którego skład chodzić powinni przedstawiciele wszystkich jednostek odpowiedzialnych za wdrażanie dokumentu.

W procesie planowania strategicznego niezbędnym elementem jest monitoring i ewaluacja, które pozwalają stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany. Monitoring polega na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już zadań, a jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji zapisów strategicznych z wcześniejszymi założeniami. Monitorowanie dostarcza również danych i informacji pozwalających na przeprowadzenie ewaluacji, która z kolei dotyczy oceny jakości realizacji zapisów strategicznych w stosunku do wcześniejszych założeń. Jej celem jest stałe ulepszanie skuteczności i efektywności działań podejmowanych w oparciu o zapisy strategiczne.

Monitoring Strategii, ocena i sprawozdawczość dokonywana będzie poprzez kompetentne osoby w poszczególnych jednostkach realizujących działania zapisane w Strategii. Badanie ewaluacyjne dokumentu powinno natomiast wykonywane być co dwa lata (czyli dwa razy w czasie obowiązywania Strategii - w 2018 r. i 2020 r.).

Koordynacja realizacji Strategii oraz jej monitoring i ewaluacja spoczywać będzie głównie na Wydziale Infrastruktury Społecznej Urzędu Miasta Dzierżoniowa.